পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল, নগাঁও

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (EDC)

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

জুলাই, ২০১৬

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division
Kaliabari, Nagaon, Assam

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ চি এফ (ACF)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিচটেণ্ট কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সি ফ্ৰেন্সাইজি ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ প্ৰভাৰ্টী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' প্ৰভাৰ্টী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
চি অ' এম পি ই এল অ' (COMPELO)	কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপাৰ্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্‌ছ এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ য়েৰ্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউছ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব্ ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই ই চি (IEC)	তথ্য শিক্ষা আৰু যোগাযোগ (ইনফৰমেচন এডুকেশ্যন এণ্ড কমিউনিকেশ্যন)

আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন প্ৰৱন্ধন সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
কাজিৰঙা নেচনেল পাৰ্ক (KAZIRANGA NATIONAL PARK)	কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান
কে টি আৰ (KTR)	কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ ৰিজাৰ্ভ (কাজিৰঙা টাইগাৰ ৰিজাৰ্ভ)
এল বি (LB)	লাওখোৱা বুঢ়াচাপৰি
এম ডি আৰ (MDR)	প্ৰধান জিলা পথ (মেজৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্‌ছ)
এম জি এনৰেগা (MGNREGS)	মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (মহাত্মা গান্ধী নেচনেল ৰয়েল এমপ্লইমেণ্ট গেৰাণ্টি স্কিম)
এম অ' ই এফ চি চি (MoEFCC)	পৰিৱেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰালয় (মিনিষ্ট্ৰী অব্ এনভাইৰ'নমেণ্ট, ফৰেষ্ট এণ্ড ক্লাইমেট চেঞ্জ)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
অ' ডি আৰ (ODR)	অন্য জিলা পথ (আদাৰ ডিষ্ট্ৰিক্ট ৰোড্‌ছ)
পি চি চি এফ (PCCF)	প্ৰধান মুখ্য বন সংৰক্ষক (প্ৰিন্সিপাল চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্‌থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ ই ডি ডি + (REDD+)	ৰিডিউচিং ইমিছন ফ্ৰম ডি-ফৰেষ্টচন এণ্ড ফৰেষ্ট ডিগ্ৰেডেছন প্লাছ
আৰ জি ভি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
এছ ডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেণ্ট গ'ল্‌ছ)
এছ এল এফ (SLF)	বহনক্ষম জীৱিকা গঠন (ছাছটেইনেবল লাইভলিহুড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ পি পি (Spp)	স্পেচিছ
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
এছ ডব্লিউ অ' টি (SWOT)	সবলতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু শংকা (ষ্ট্ৰেংথ, উইৰকনেছ, অ'পৰচুউনিটি এণ্ড থ্ৰেট)
টি ভি (TV)	টাউংগ্যা গাঁও
টি ভি (TV)	টেলিভিছন
ডব্লিউ এল এছ (WLS)	বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (ৱাইল্ড লাইফ ছেংচুৰী)
ডব্লিউ পি এ (WPA)	বন্যপ্ৰাণী (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৭২ (ৱাইল্ডলাইফ (প্ৰ'টেকচন) এক্ট-১৯৭২)
ডব্লিউ পি চি (WPC)	কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কোল)

গছ, জোপোহা গছ, ঘাঁহ-বন-লতা আদিৰ স্থানীয় আৰু বৈজ্ঞানিক নাম

ক্ৰমিক নং	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
গছ		
১	বাঘনলা	লিউছেইছে বিফেৰা পাৰছ
২	আজাৰ	লেজেৰষ্ট্ৰ'মিয়াফ্ৰ'ড্ৰেগেঞ্চ পাৰছ
৩	জিয়া	লেনেইগ্ৰেণ্ডিগছ এ ৰিচ্ছ্
৪	লাৰু-বন্ধা	মেল'মছফেজ'চুজিৰিয়াছ মুৰেগ এণ্ড আৰ্গ
৫	সৰুৰা	ষ্ট্ৰেব্লুচেছপাৰ লৌৰ
৬	ওদাল	ষ্ট্ৰিউলিয়াভিল'ছা ৰক্সৰ্।
৭	ক'লাজামু	ছিজিগিডমকিউমিনি (এল) স্কীলছ
৮	আমৰা	স্পনডিউমপিন্নেষ্টাল এল এফ কাৰজ
৯	খুদ জামু	ছেজিজইমছিজিছিঅ'হিডছ (মিক) মেৰিল
১০	ভোমোৰা	ষ্টাৰ্মিনালিয়াবেল্লিৰিকা ৰক্সৰ্
১১	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা ৰেইজ্
১২	তেতেলি	টামাৰিন্দুছিন্দিকা লিন্
১৩	ভেল্কৰ	ট্ৰিয়ামুডিফ্ল'ৰা লিন।
১৪	বগৰী	জিজিফুচমৌৰিটিয়ানা লেম
১৫	কদম	এন্থাচেফালুস্কেডাম্বা মিক্
১৬	গমাৰি	মেলিনিয়াৰ বৰিয়া লিন্
১৭	ধৃতমুৰি	হ'লাৰহেনানটিডাইচেণ্ট্ৰিকা ৱাল
১৮	চেলেং	চেমিউম বেক্কানাম ৰক্সৰ
১৯	বৰথেকেৰা	গাৰ্চিনিয়াপেডুকুলাটা ৰক্সৰ
২০	মদাৰ	এৰিথ্ৰিলাষ্ট্ৰিকতা ৰক্সৰ
২১	ঢেঁঙাবৰ	ফিউজজেন্নিকুলাটা কাৰ্জ

জোপোহা গছ		
১	হাত-থেংগা	কাছিয়া অক্সিডেণ্টেলিছ লিন
২	এৰাগছ	ৰিচিনুছ'মুনিছ লিন
৩	গৰখীয়া কৰৈ	হিবিস্কাছ এলেম'ছাছ লিন
৪	কুচিয়াকটা	মিব'ছা ঋবিক'লিছ লেমক্
৫	পানী ভোটোৰা	ইপ'মিয়া কৰ্নিয়া জেক
৬	শন বৰলুৰা অথবা ছকামৰা	উৰেনাল'ব'টা লিন
৭	দীঘলতী	লিছেয়োছালিচিফ'লিয়া ৰক্সৰ।

জলজ উদ্ভিদ

১	নেক'ৰি	ইউৰিয়েলা ফেৰক্স ছালিব
২	বিহ মেটেকা	এইকৰিনাক্ৰাছিপছ গোৰ্ট, ছ'মছ
৩	সৰুপুণি	হাইড্ৰিলাভাৰ্টিচিল্লাটা কাস্প।
৪	কলমৌ	ইপ'মেয়াএকুৰাটিকা ফৰ্স্ক।
৫	তাল-জুৰিয়া	লুডউইংগিয়া এনস্কেনডেনছ (এল) হাৰা।
৬	পানী মেটেকা	মন'কৰিয়াহাষ্টাটা (এল) ছম'ছ।
৭	ভেট	নিমফেয়ানচৌলি বাৰ্ম এফ ছিন।
৮	বৰপুণি	পিষ্টিয়াষ্ট্ৰেটিয়টেছ (লিন)
৯	শিঙৰি	ট্ৰাপানাটানছ্ (এল) ভাৰ
১০	সৰ্পিল বন	ভেলিলছনেৰিয়াস্পাইৰেলছ লিন
১১	পুণি	আজ'ভা প্ৰিমাটা আৰু বি আৰ

ঘাঁহ-বন-লতা আদি ঃ

১	কৌৰিমণি	কইক্সলেক্ৰিমা লিন
২	কেঞাবন	কইলেনিয়া ব্ৰেভিফ'লিয়া (ৰাইল্ড) স্প্ৰেং
৩	লোকোচা বন	হেমাৰমিয়াকম্প্ৰেছা (লি এফ আৰ বি আৰ)

৪	এৰালি বন	লৌৰাছিয়াহেক্সান্দ্ৰা ছোৱাৰ্টজ।
৫	ইকৰা	ফ্ৰেগমাইছৈকোৰ্কা (ৰেটছ) ট্ৰিন।
৬	উলু খেৰ	ইম্পেৰেটাচিলিন্দ্ৰিকা জ্বালিন) পি বি উড।
৭	সোণখেৰ	পল্লিনিয়াচিলাটা ট্ৰিন
৮	দল	আৰন্দ’ডোনেক্স লিন
৯	বিৰিণা	এৰিয়ানথাছ ৰেভেনেই (লিন) পি বিউভ
১০	দূবৰি বন	চিন’ভন ডক্টিলন পাৰ্ছ
১১	ওপঙা ঘাঁহ	হিগ্ৰাফিল্লা এৰিছটাটা গ্ৰাছ
১২	মূৰফুলা বন	চাইপাৰাছ ইৰিয়া লিন
১৩	বনগুটি	ক্ৰিছ’প’গ’ন এক্সিকুলাটাছ ট্ৰিন
১৪	বলচা বন	এলিউছাটন ইন্দিকা গেয়াৰ্ন
১৫	জাফা তৰা	চেন’প’ডিজুমালবায় লিন
১৬	মাটিকাদুৰী	ইউফ’ৰবিয়া হিট্ৰা লিন
১৭	চাউল-ধোৱল	এলহাইড্ৰাফ্লক্টুৰানছ লৌৰ
১৮	খুতুৰা জম	হাইড্ৰ’কটিলিঙিয়াছিয়াটিকা লিন
১৯	লাখুঁটি কণা	হাইড্ৰ’কটিলেছিবিহ’ৰপিঅ’ইডেছ লিমক্।
২০	শিমলু ভেতুৰা	ইমোপটিয়েনছ জুৰপিয়া এইচ কে এফ এণ্ড টি এইচ।
২১	শাক গো-নহৰু	ইলয়ক্ৰিছপা ৰাইল্ড
২২	দুধি বন	লিকাছলানাটা
২৩	হেলিচ বন	মাৰ্চিলিয়াকোৰাড্ৰিফ’লিয়া
২৪	মানিমুনি	মিম’ছা পুদিনা লিন
২৫	খাৰু	পলিগনাছাপ্লেবৰুম
২৬	মানিমুনি	ফেলাৰিছাৰন্দিনাচিয়া লিন
২৭	ডেম-ডেউকা	ৰামিনকুলুস্কেলেৰাটাছ লিন।

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য, নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

জীৱিকা উন্নয়ন আঁচনি আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

সূচীপত্ৰ

অধ্যায় নং	শীৰ্ষক	পৃষ্ঠা নং
	অধ্যায় - এক	
১	পৰিচয়	
২	এলেকাটোৰ সাধাৰণ বৰ্ণনা	
৩	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা	
৪	জীৱিকাৰ সম্পদ আৰু স্পৰ্শকাতৰতা	
৫	উপলব্ধ আঁচনি আৰু কাৰ্যসূচী	
	অধ্যায় - দুই	
৬	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য, সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা আৰু দূৰত্ব বিশ্লেষণ	
৭	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৮	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
৯	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
১০	প্ৰয়োগৰ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট	
	অধ্যায় - তিনি	
	তালিকা, মানচিত্ৰ আৰু পৰিশিষ্ট	

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Katimari, Nagaon, Assam

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি
লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য, নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

অধ্যায় - এক

১। পৰিচয়

১.১ : প্ৰকল্পৰ বিষয়ে ঃ

অসম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (এ পি এফ বি চি)ৰ লক্ষ্য হৈছে ‘বহুমুখী আঁচনিৰ জৰিয়তে অসমৰ বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু ব্যৱস্থাপনাৰ দীৰ্ঘম্যাদী আঁচনি কাৰ্যক্ষম কৰা আৰু আঁচনিৰ লক্ষ্যস্থানসমূহত বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহক অন্তৰ্ভুক্ত কৰা, যাতে বনজ আৰু অবনজ সম্পদসমূহৰ দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়াক উদগনি জনাব পাৰি।’ এই প্ৰকল্পৰ লক্ষ্যক এনেদৰে উল্লেখ কৰা হৈছে— ‘বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত বনাঞ্চলৰ পৰিৱেশ ব্যৱস্থা পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ ঘূৰাই নিয়াৰ লগতে সম্প্ৰদায়সমূহৰ জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া উন্নত কৰিব পৰা যায়, যাতে জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু দীৰ্ঘম্যাদী ব্যৱহাৰ নিশ্চিত হয়।’ অসম চৰকাৰৰ সহযোগত এই প্ৰকল্পৰ বাবে পুঁজিৰ যোগান দৰিছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট (এ এফ ডি) অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স বিকাশ এজেন্সীয়ে। উল্লিখিত প্ৰকল্পৰ অধীনত পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনকে ধৰি সকলো কাম কৰিবলৈ অসম বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প সংস্থা (এ পি এ বি চি ছ’চাইটী) বাধ্য।

১.২ ঃ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন

বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মূল্য সংযোজনেৰে জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া প্ৰসাৰৰ বাবে এই প্ৰকল্পত ব্যৱসায়িক প্ৰচাৰ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰ ব্যৱস্থাৰ দৰে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগ্ৰহী। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদৰ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা চাপৰ ফলত এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো জৰুৰী হৈ পৰিছে। বৰ্তমানে উপলব্ধ বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু বজাৰ সেৱাসমূহৰ বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মূল্য সংযোজনৰ অনুসন্ধান কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ লগতে অবনজ নিৰ্ভৰশীল জীৱন ধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া অনুসন্ধান কৰি সম্প্ৰদায়সমূহৰ সদস্যসকলক দক্ষতা উন্নয়ন পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সফলতা বৃদ্ধি কৰা উচিত।

উক্ত প্ৰকল্পৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা বিকাশৰ আঁচনি ৰূপায়ণৰ বাবে ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অৱ্ এণ্ট্ৰ’প্ৰেনিয়ৰশ্বিপ (আই আই ই) গুৱাহাটী, ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ’ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড ডেভেল’পমেণ্টৰে এক মহাজোঁট গঠন কৰা হৈছে। এই মহাজোঁটক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি (কনছালটিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ’ প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)ৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট চমুকৈ কম্পেল’ হিচাপে নামকৰণ কৰা হৈছে।

এই প্ৰকল্পৰ নিয়ম অনুসৰি ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত ‘বিভিন্ন গাঁৱত অভিযান আৰু বন উন্নয়ন, বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল লোকসকলক জীৱিকা সমৰ্থন আৰু লক্ষ্য অনুসৰি দীৰ্ঘম্যাদী বন ব্যৱস্থাপনা’ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। ইয়াত বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা বিকাশ উভয়ে অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে।

১.৩ পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)ৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

নগাঁও জিলাত অৱস্থিত পূব ফুটালজাৰ ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত উল্লেখ কৰা হৈছে। নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলৰ লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ পৰিধিৰ ভিতৰত এই পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি অৱস্থিত। সম্প্ৰদায়টোৰ সবিশেষ বিৱৰণ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

## ২।	অঞ্চলৰ সাধাৰণ বিৱৰণ

### ২.১	সাধাৰণ বিৱৰণ

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য (এল ডব্লিউ এল এছ) অক্ষ্যাংশৰ ২৬°২৮'৩১.৮৫" উত্তৰৰ পৰা ২৬°৩২'১৩.৯৫" উত্তৰ আৰু ৯২°৩৭'৫৭.৯১" পূবৰ পৰা ৯২°৪৭'২৩.২৭" পূব দ্ৰাঘিমাংশৰ মাজত অৱস্থিত। নগাঁও জিলাৰ অন্তৰ্গত এই অভয়াৰণ্যখনৰ মুঠ মাটিকালি হৈছে ৭০.১ বৰ্গকিলোমিটাৰ।

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য অসমৰ এখন ঐতিহ্যপূৰ্ণ সংৰক্ষিত অঞ্চল। কাজিৰঙা আৰু মানসৰ সৈতে একে সময়তে ১৯০৭ চনত লাওখোৱাক সংৰক্ষিত বনাঞ্চল হিচাপে ঘোষণা কৰা হৈছিল। ১৯৮০ চনলৈ অভয়াৰণ্যখন গঁড়ৰ বিচৰণ ভূমিসমূহৰ অন্যতম হিচাপে বিবেচিত হৈছিল। ১৯১৬ চনত ইয়াক জীৱ-জন্তুৰ আশ্ৰয়স্থল হিচাপে ঘোষণা কৰা হৈছিল। ১৯৭৯ চনতে বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ আইনৰ অধীনত প্ৰাৰম্ভিক জাননী জাৰি কৰা হৈছিল যদিও অৱশেষত ১৯৯৬ চনতহে বণ্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য হিচাপে নিৰ্দেশনা জাৰি কৰা হয়। অভয়াৰণ্যখনৰ সদৰ গৰাজানক ১৯৭৯ চনত লাটৰ পৰা বন আঞ্চলিকলৈ উন্নীত কৰা হয়। ১৯৫৩-১৯৭২ চনৰ ভিতৰত অভয়াৰণ্যখনৰ ভিতৰত এখন বনগাঁও আৰু ৭খন ট্যাংগা গাঁও স্থাপন কৰা হয়। এই গাঁওসমূহে মুঠ ৬৯৬.৫৭ হেক্টৰ ভূমি অধিকাৰ কৰি আছে। বৰ্তমান অভয়াৰণ্যখনৰ দক্ষিণ অংশৰ প্ৰায় ৩০০ হেক্টৰ ভূমি বেদখল হৈ আছে। এই গাঁওসমূহক অনুসূচিত জনজাতি আৰু আন পৰম্পৰাগত বনবাসী (বন অধিকাৰ স্বীকৃতি) আইন, ২০০৬ৰ ভিত্তিত পট্টাৰ অধিকাৰ প্ৰদান কৰা হৈছে।

অভয়াৰণ্যখনৰ উত্তৰ দিশৰ বাহিৰে আন সকলো দিশতে মানুহে বসতি কৰি আহিছে। উত্তৰ দিশত এই অভয়াৰণ্যখন বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যত মিলি গৈছে। অভয়াৰণ্যখনৰ সীমাত মুঠ ৯খন গাঁও আছে। লাওখোৱা অভয়াৰণ্য নগাঁও জিলাৰ উত্তৰ সীমাত আৰু শোণিতপুৰ জিলাৰ দক্ষিণ সীমাত অৱস্থিত। তদুপৰি, উত্তৰে বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য, লাওখোৱা সুঁতি, হালদিয়া সুঁতি আৰু মৰাসুঁতি, পূবে নগাঁও-শিলঘাট গড়কাপ্টানি পথ, দক্ষিণে লেতেৰীজান (জলাশয়) আৰু পশ্চিমে বনাঞ্চল পথে অভয়াৰণ্যখনক আৱৰি ৰাখিছে।

ভূ-অংগ সংস্থান অনুসৰি, অভয়াৰণ্যখন মূলতঃ সমান ভূমি আৰু জলাশয়ৰ বাবে খহি যোৱা অপৰিৱৰ্তিত সমান ভূমিৰে গঠিত। এই ভূমিখণ্ড দক্ষিণৰ পৰা উত্তৰলৈ আৰু পূবৰ পৰা পশ্চিমলৈ মসৃণ এঢলীয়া। ই ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ অংশ।

### ২.২	অৱস্থিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ সীমামূৰীয়া পূব ফুটালজাৰ গাঁৰৰ বাসিন্দাসকলক সামৰি লোৱা বাবে পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। লাওখোৱা অভয়াৰণ্যৰ দক্ষিণ দিশত এই গাঁওখন অৱস্থিত। লেতেৰীজান নৈয়ে উত্তৰ দিশত সৰ্বাধিক অভয়াৰণ্য আৰু গাঁৰখনক পৃথক কৰিছে। উক্ত পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিখনে সামৰি লোৱা অঞ্চলটো নগাঁও জিলাৰ ৰূপহী উন্নয়ন খণ্ডৰ অন্তৰ্গত।

### ২.৩	মাটিৰ প্ৰকাৰ ঃ

এই অঞ্চলটোৰ ভূমি মূলতঃ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীয়ে কঢ়িয়াই অনা পলসুৱা মাটিৰে গঠিত। ভূমিখণ্ড সাধাৰণতে সাৰুৱা আৰু পলসুৱা বোকা মাটিৰে গঠিত। প্ৰকল্প অঞ্চলৰ ভূমিৰ প্ৰকাৰ এনেধৰণৰ—

* ব্ৰহ্মপুত্ৰই কঢ়িয়াই অনা পলসুৱা মাটি।
* ভূমিখণ্ড সাধাৰণতে সাৰুৱা আৰু পলসুৱা বোকা।

অঞ্চলটোৰ সমগ্ৰ ভূমিখণ্ড সাৰুৱা হোৱা বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ খেতিৰ বাবে ই উপযুক্ত।

২.৪ পানী

গাঁওখনৰ পৰা ৭ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদী অৱস্থিত। তদুপৰি, লেতেৰীজান নামৰ নৈখন গাঁৱৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলত অৱস্থিত।

২.৫ জলবায়ু ঃ উষ্ণতা আৰু বৃষ্টিপাত

গ্ৰীষ্মকালত সৰ্বাধিক তাপমাত্ৰা ২৬° ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা ১১.২ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ।

বাৰ্ষিক বৃষ্টিপাত প্ৰায় ২.১০০ মিলিমিটাৰ। সাধাৰণতে বাৰিষাৰ সময়ছোৱাতে (জুন-ছেপ্টেম্বৰ মাহলৈ) মুঠ বৰষুণৰ দুই-তৃতীয়াংশ অঞ্চলটোত হয়।

২.৬ পৰিৱেশতন্ত্ৰ আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য

অভয়াৰণ্যখনৰ পৰিৱেশতন্ত্ৰ ঘাঁহনি, জলাশয় আৰু বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ নৈপৰীয়া হাবিৰ একক সংমিশ্ৰণ। কেইবাটাও জলাশয়ে অভয়াৰণ্যখনৰ বনাঞ্চলক পৃথক কৰিছে আৰু সমগ্ৰ অভয়াৰণ্যখনতে কেইবাখনো জলমগ্ন অঞ্চলৰ সৃষ্টি কৰিছে। অঞ্চলটোৰ জলাশয়সমূহত পোৱা কেইটামান সাধাৰণ জলজ উদ্ভিদ হৈছে এইকৰ্ণিয়া ক্ৰেছিপছু, নেলুম্ব' নিউচিফেৰা, ইপ'মিয়া একুৱাটিকা, হেমাৰথ্ৰিয়া কম্প্ৰেছা, চিন'ড'ন ডেক্টিলন, লেমনা পাৰ্পুচিলা, ভেটিভেৰিয়া জিজানি'ডেছ, পিষ্টিয়া ষ্ট্ৰেটিঅ'টেছ, নিম্ফেয়া নাউচালি, হিমেনাচনে চিউড'ইণ্টাৰুপ্টা, এলপিনিয়া নিগ্ৰা, ট্ৰাপা নাটানছ আদি।

২.৭ লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ প্ৰত্যাহ্বান ঃ

* অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত আৰু সীমামূৰীয়া অঞ্চলত গাঁওবাসীয়ে অবৈধভাৱে গৰু-ম'হৰ চৰণীয়া স্থান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে।
* অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত আৰু সীমামূৰীয়া অঞ্চলত খৰিৰ বাবে অবৈধভাৱে গছকটা কাৰ্যৰ ফলত বাসস্থানৰ ক্ষতি হৈছে।
* গৰু-ম'হৰ ঘাঁহৰ বাবে অভয়াৰণ্যৰ বাহিৰে-ভিতৰে গছৰ ডাল-পাত কটাৰ ফলত বনাঞ্চলৰ ক্ষতি হৈছে।
* বনাঞ্চল আৰু গাঁৱৰ ভিতৰত মিম'ছা পুডিচা আৰু এইকৰ্ণিয়া ক্ৰেছিপ্‌ছৰ দৰে ক্ষতিকাৰক প্ৰজাতিয়ে আগুৰি ধৰা।
* স্থানীয় লোকসকলৰ দ্বাৰা গাঁওখনৰ ভিতৰে-বাহিৰে ঘৰসজা কাঠ আৰু আন বন উৎপাদন সংগ্ৰহ। গৰু-ম'হৰ ঘাঁহ, ফল, পাত আৰু অন্যান্য প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীৰ বাবে গছৰ ডাল-পাত ধ্বংসাত্মকভাৱে কটা কাৰ্য ক্ৰমাৎ বৃদ্ধি পাইছে।
* বেদখল ঃ গৰু-ম'হৰ চৰণীয়া স্থান আৰু কৃষিভূমিৰ বাবে কৰা বেদখলৰ ফলত বনাঞ্চল ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছে।
* অবৈধ, অনিয়ন্ত্ৰিত মাছধৰা কাৰ্য ঃ মাছধৰা আৰু ইয়াৰ বাবে শেহতীয়াভাৱে বিস্ফোৰক ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ লোৱাৰ ফলত সৰু মাছৰ প্ৰজাতিৰ বিলুপ্তি ঘটিছে।

৩) গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক পৰিচয় আৰু পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি)ৰ পৰিচয়

৩.১ মূল তথ্য

২০০২ চনৰ ৬ মে'ত প্ৰথমে পূব ফুটালজাৰ ই ডি চিৰ পঞ্জীয়নৰ বাবে মুখ্য বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষকৰ কাৰ্যালয়ে অনুমোদন দিয়ে। কাজিৰঙা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষণৰ অন্তৰ্গত নগাঁও বন্যপ্ৰাণী খণ্ডৰ অন্তৰ্গত পূব ফুটালজাৰ ই ডি চি ২০০৯ চনত পুনৰ পঞ্জীয়ন কৰা হয় (পৰিশিষ্ট-IIIত গাঁঠি দিয়া পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ অনুসৰি)। লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ সীমাত অৱস্থিত পূব ফুটালজাৰ ৰাজহ গাঁৱৰ বাসিন্দাসকলক সামৰি লোৱাৰ বাবে ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি) গঠন কৰা হৈছে। ই ডি চিয়ে সামৰি লোৱা এই অঞ্চলটো নগাঁও জিলাৰ ৰূপহী উন্নয়ন খণ্ডৰ বাহিৰত অৱস্থিত।

ই ডি চিখনৰ মূল তথ্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা— ক ঃ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিখনৰ মূল তথ্য

ই ডি চিৰ নাম	পূব ফুটালজাৰ
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	পূব ফুটালজাৰ
ৰাজহ চক্ৰ	জুৰীয়া (ৰূপহী)
জিলা	নগাঁও
বন সংমণ্ডল	নগাঁও
বন আঞ্চলিক	গৰাজান
বন লাট	লাওখোৱা
স্থাপনৰ বৰ্ষ	২০০২
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	EDC/WLN/15/2009
একাউণ্ট নম্বৰ	৪১২৬০২০১০১৪০৫৪৫
ই ডি চিৰ চাৰিসীমাৰ বিৱৰণ	উত্তৰ ঃ লাওখোৱা বনাঞ্চল দক্ষিণ ঃ আমৰাকান্দা হাস্পতাল পশ্চিম ঃ পশ্চিম ফুটালজাৰ পূব ঃ লাওখোৱা বনাঞ্চল, খৰানলি বেল্ট।

উৎস ঃ ই ডি চিৰ নথি আৰু ২০১৬ চনৰ জুলাইত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত কৰা আলোচনা।

৩.২ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ বিতং বিৰৰণ

ই ডি চিৰ সাধাৰণ আৰু কাৰ্যকৰী সমিতিৰ বিতং বিৰৰণ তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- খ ঃ কাৰ্যবাহী সমিতিৰ বিতং বিৰৰণ

নাম	অভিভাৱকৰ নাম-ঠিকনা	শিক্ষাগত অৰ্হতা	ফোন নম্বৰ	পদবী
ছামচুল আলম	প্ৰয়াত গিয়াছ উদ্দিন	স্নাতক	৯০৮৫৬৫৮৯০৪	কমিটীৰ সভাপতি
গিৰিধৰ শইকীয়া				সদস্য সচিব
উছমান গনি	প্ৰয়াত হেমকান্ত আলি	উচ্চ মাধ্যমিক	৮৮৭৬১৪২৩১৩	উপ-সভাপতি
জিয়াৰুল ইছলাম	প্ৰয়াত শ্বেৰ মামুদ	মেট্ৰিক	৯৯৫৪৪০৬৩৭০	সদস্য (চৰকাৰী গাঁওবুঢ়া)
ৰাহিদা বেগম	আব্দুল হান্নান	অষ্টম শ্ৰেণী	৯৯৫৭৩০৬১৩২	সদস্য (পঞ্চায়ত প্ৰতিনিধি)
ফকৰ উদ্দিন	প্ৰয়াত শ্বাহেদ আলি	দশম শ্ৰেণী	৭৫৭৬৯৪৬৪৫৩	সদস্য
মইনুল হক	প্ৰয়াত ছিৰাজ আলি	নৱম শ্ৰেণী	৯৯৫৭৩০৬০১১	সদস্য
জাকিৰ হুছেইন	আব্দুল কালাম	উচতৰ মাধ্যমিক	৮৪০২০২৩৪৪৭	সদস্য
পাৰবিনা বেগম	ছামছুল আলম	নৱম শ্ৰেণী	৭৯০৭৯২১৬৭৮	সদস্য
মুলফোজা বেগম	ছাইদুল ইছলাম	নৱম শ্ৰেণী	৭৬৬২৯২০৬৩৩	সদস্য

উৎস ঃ ই ডি চিৰ তথ্য।

৩.৩ পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি

গাঁওখনত থকা মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা হৈছে ১৪৫০টা। ইয়াৰে ৬০০ পৰিয়াল দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ।

তালিকা— গ ঃ জনগাঁথনিৰ চিত্ৰ

জনগাঁথনি

জাতি/গোষ্ঠী	পৰিয়াল	পুৰুষ	মহিলা	মুঠ
সাধাৰণ	১৪৫০	৫১০০	৫৯০০	১১০০০
অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী	০	০	০	০
অনুসূচিত জাতি	০	০	০	০
অনুসূচিত জনজাতি	০	০	০	০
অন্যান্য	০	০	০	০
মুঠ	১৪৫০	৫১০০	৫৯০০	১১০০০

গাঁওখনৰ মুঠ জনসংখ্যা ১১,০০০গৰাকী আৰু ইয়াৰে ৫,১০০গৰাকী পুৰুষ তথা বাকীসকল মহিলা। জনসংখ্যাৰ ১১,০০০জনে সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ।

ইয়াৰ পৰা এইটো জনা যায় ঃ

(১) প্ৰতিটো পৰিয়ালত গড় সদস্য সংখ্যা হৈছে ৭-৮জন।

(২) গাঁওখনৰ লিংগ অনুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ১১৫গৰাকী মহিলা।

* পৰিয়ালৰ তথ্যসমূহ উৎস অনুসৰি বেলেগ বেলেগ। বিভিন্ন উৎসৰ পৰা লাভ কৰা তথ্যৰ ভিত্তিত পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ বিৰৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

উৎস	পৰিয়ালৰ সংখ্যা
২০১১ চনৰ লোকপিয়ল	১৩০৯
বন বিভাগৰ প্ৰতিবেদন (টি চি পি, ২০১৫)	৮৬৮
পৰিয়াল সমীক্ষা, ২০১৬	১৪৫০

তালিকা— ঘ ঃ বয়সৰ বিবিধতা চিত্ৰ

বয়স শ্ৰেণী	৫ বছৰতকৈ কম	৫-১৮ বছৰ	১৮-৪৫ বছৰ	৪৫-৬০ বছৰ	৬০ বছৰতকৈ অধিক
পুৰুষ	১২০০	২২১৬	১১৮০	৪৫০	১৭০
মহিলা	১৩০০	২৭০০	১০০৪	৫৫০	২৩০
মুঠ	২৫০০	৪৯১৬	২১৮৪	১০০০	৪০০

৩.৪ শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ ঃ

মুঠ জনসংখ্যাৰ ৫৬.৮ শতাংশতকৈ অধিক লোক শিক্ষিত। সম্প্ৰদায়টোৰ অধিকাংশ সদস্যই স্কুল পৰ্যায়ৰ শিক্ষা লাভ কৰিছে। আনহাতে, কিছুসংখ্যক পৰিয়ালৰ সদস্যই কলেজীয়া শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে।

তালিকা — ৬ ঃ ই ডি চিৰ শিক্ষাগত বিৰৰণ

বয়স শ্ৰেণী	কেজি-নাৰ্ছাৰী	চতুৰ্থ শ্ৰেণীলৈ	৫ম-৭ম	৮ম-৯ম	১০ম-১২শ	স্নাতক	স্নাতকোত্তৰ	অশিক্ষিত
২৫ বছৰতকৈ কম	৮২১	১২৪৯	১৫০০	৩৫১	২৫২	২০	০	২১৮০
২৫ বছৰতকৈ অধিক	৫৩৫	৫৫৪	৪২৩	৪০০	১১৫	৩০	৩	২৫৬৭
মুঠ	১৩৫৬	১৮০৩	১৯২৩	৭৫১	৩৬৭	৫০	৩	৪৭৪৭

জীৱিকা নিৰ্বাহৰ বিভিন্ন দক্ষতা সাধাৰণতে আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক এই দুই ধৰণে গ্ৰহণ কৰা হয়। ই ডি চি অঞ্চলত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা বিকাশৰ অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগত নিয়ম। লোকসকল তলত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা সম্পন্ন।

(ক) মৰাপাট খেতি

(খ) বাঁহ-বেতৰ শিল্প

(গ) কাঠমিস্ত্ৰী

(ঘ) চিলাই

৩.৫ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ

গাঁওখনৰ ভূমিৰ ব্যৱহাৰ নিৰ্দশন এনে ধৰণৰ—

কৃষিভূমি ঃ ২,০০০ বিঘা

অনুৰ্বৰ ভূমি ঃ ৮০০ বিঘা

মুঠ ভূমি ঃ ২,৮০০ বিঘা

৩.৬ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ

গাঁওখনৰ মাটিৰ পট্টা অনুযায়ী লোকসকলৰ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ এনে ধৰণৰ—

* ২৮ শতাংশ পৰিয়াল ভূমিহীন
* ৬৯ পৰিয়াল উপান্ত কৃষক (২ হেক্টৰতকৈ কম ভূমি)
* ৩ শতাংশ ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ)

৩.৭ পশুধন

গাঁওখনৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে ১০,৮০৫টা। গাঁওবাসীয়ে প্ৰতিপালন কৰা পশুধনৰ বিৰৰণ এনেধৰণৰ—

পশুধন	সংখ্যা
গাইগৰু	১২০০
বলধ	৩০০
ম'হ	২০০
ভেড়া	৩০০
হাঁহ	৪,০০০
ঘোঁৰা	৫
কুকুৰা	৫,০০০
মুঠ	১১,০০৫

৩.৮ **গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা**

জীৱন নিৰ্বাহ প্ৰক্ৰিয়াৰ মান উন্নত কৰিবলৈ হ'লে যিকোনো অঞ্চলৰে প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন হ'ব লাগিব। বৰ্তমান গাঁওখনৰ আন্তঃগাঁথনি সন্তোষজনক নহয়।

তালিকা— চ ঃ বস্তুনিষ্ঠ আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নম্বৰ	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি (গাঁৱৰ ভিতৰত নে বাহিৰত)	সংখ্যা (যদি প্ৰযোজ্য)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰত)	অৱস্থা আৰু বৰ্তমান ব্যৱস্থা
১	বাছ আস্থান	বাহিৰত		১	শোচনীয়
২	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	বাহিৰত		১	শোচনীয়
৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত			মধ্যমীয়া
৪	মাধ্যমিক বিদ্যালয়	ভিতৰত			মধ্যমীয়া
৫	উচ্চ বিদ্যালয়	বাহিৰত		৫০০	মধ্যমীয়া
৬	উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়	বাহিৰত		১	মধ্যমীয়া
৭	মহাবিদ্যালয়	বাহিৰত		১২	মধ্যমীয়া
৮	ডাকঘৰ	ভিতৰত			মধ্যমীয়া
৯	বেংক	বাহিৰত		১২	মধ্যমীয়া
১০	টেলিফোন				
১১	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	ভিতৰত			শোচনীয়
১২	গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়	ভিতৰত			শোচনীয়
১৩	ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়	বাহিৰত		৮	মধ্যমীয়া
১৪	আৰক্ষী থানা	বাহিৰত			
১৫	বন লাট কাৰ্যালয়	বাহিৰত		১	মধ্যমীয়া
১৬	বন সংমণ্ডল	বাহিৰত		১	মধ্যমীয়া
১৭	ৰে'লৰে ষ্টেচন	বাহিৰত		৩	মধ্যমীয়া
১৮	খোৱাপানীৰ উৎস	ভিতৰত			টিউবৱেল
১৯	সামূহিক/পঞ্চায়ত সভাঘৰ	ভিতৰত			
২০	বিজুলী সুবিধা থকা ঘৰ	বাহিৰত			
২১	ষ্ট্ৰীট লাইট	বাহিৰত			
২২	ট্ৰেক্টৰৰ সংখ্যা	ভিতৰত	৯		মধ্যমীয়া
২৩	পাৱাৰ টিলাৰৰ সংখ্যা	ভিতৰত	২		মধ্যমীয়া
২৪	মন্দিৰ/মছজিদ/গীৰ্জা/নামঘৰ	ভিতৰত	৫		শোচনীয়
২৫	জিলা সদৰ			২৫	
২৬	বাহনৰ সংখ্যা (কাৰ/ট্ৰাক)				
২৭	জে চি বিৰ সংখ্যা	ভিতৰত	৩		মধ্যমীয়া
২৮	সমীপৱৰ্তী বজাৰ	বাহিৰত		১	মধ্যমীয়া

গাঁৰখনৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত চমুকৈ তলত দিয়া ধৰণে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

বস্তুনিষ্ঠ আন্তঃগাঁথনি ঃ গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকল মসৃণ পথ, বিজুলী, পানী যোগান, মোবাইল নেটৱৰ্ক আদিৰ দৰে আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঞ্চিত।

শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সুবিধা ঃ গাঁওখনত শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ ন্যূনতম সুবিধা উপলব্ধ। ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা উপলব্ধ নোহোৱাৰ বাবে সম্প্ৰদায়টোৰ সদস্যসকলে যাতায়াতৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া হৈছে।

চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ চৰকাৰী কাৰ্যালয় যেনে আৰক্ষীচকী, গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ, বন লাট কাৰ্যালয় আদি গাঁওখনৰ পৰা ভালেখিনি দূৰত্বত অৱস্থিত। গাঁওখনৰ পৰা অথবা ইয়াৰ সমীপৱৰ্তী অঞ্চলৰ পৰা ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা উপলব্ধ নোহোৱাৰ বাবে গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকল অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈ আহিছে।

বিত্তীয় অনুষ্ঠান ঃ বেংক আৰু ডাকঘৰৰ দৰে বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। গাঁওখনৰ ২,০০০জন লোকৰ বেংক একাউণ্ট আছে আৰু ইয়াৰে ৬০জন লোকে ঋণৰ সুবিধা লাভ কৰিছে।

৩.৯ কৃষি/শস্য

গাঁওখনত হোৱা মূল শস্যসমূহ

ক) খাৰিফ শস্য ঃ ধান

খ) ৰবিশস্য ঃ তৈলবীজ, পাচলি

অধিকাংশ শস্য বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

অধিকাংশ পৰিয়ালে ধানৰ দৰে শস্য ৰোপণ কৰি আহিছে। এই শস্যসমূহৰ উৎপাদন এনেধৰণৰ—

ক) ৮,০০০ কিলোগ্ৰাম ধান উৎপাদন

খ) ১,৬০০ কিলোগ্ৰাম তৈলবীজ উৎপাদন

৩.১০ পশু খাদ্য

গাঁওবাসী পশু খাদ্যৰ বাবে কাষৰীয়া বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। গাঁওবাসীৰ বাবে পশু খাদ্যৰ মূল উৎস হৈছে—

ক) অভয়াৰণ্য অঞ্চল

খ) গাঁৱৰ স্থানীয় অঞ্চল

৩.১১ বজাৰ

জনগোষ্ঠীসমূহে সঘনাই অহা-যোৱা কৰা বজাৰসমূহ—

ক) গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ ১ কিলোমিটাৰ দূৰত্বৰ গৰাজান

খ) সাপ্তাহিক/তিনিদিনীয়া বজাৰ ঃ ১ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত গৰাজান

গ) প্ৰধান বজাৰ ঃ ১ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত গৰাজান।

৩.১২ পানীৰ উৎস

পানীৰ প্ৰধান উৎসসমূহ হৈছে—

ক) দমকল (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ বাৰমহীয়া)

খ) হেণ্ডপাম্প (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ বাৰমহীয়া)

গ) কুঁৱা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ বাৰমহীয়া)

৩.১৩ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

গাঁৱৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে—

ক) নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১,০০০টা ঃ উৎস— বনাঞ্চলৰ কাঠখৰি

খ) নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২০টা ঃ উৎস— গোবৰ গেছ/জৈৱ গেছ

গ) নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২০০টা ঃ উৎস— ৰন্ধন গেছ

ঘ) নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৫০টা ঃ উৎস— বিজুলী

৩.১৪ আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি

সামাজিক গাঁথনি ঃ গাঁওখনত মুছলিম সম্প্ৰদায়ৰ লোকে বাস কৰে। গুৰুতৰ সামাজিক প্ৰভেদ গাঁওখনত নাই। মহিলাসকলৰ স্থান সন্তোষজনক। সম্প্ৰদায়টোত ধৰ্মীয় সংৰক্ষণশীলতা গাঢ়।

অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। গাঁওখনত জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে লোকসকল কৃষি আৰু মাছধৰা কাৰ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। অধিকাংশ পৰিয়ালৰ বাৰ্ষিক আয় ৪৮,০০০ৰ পৰা ১,২০,০০০ টকা।

৪। জীৱিকা সম্পদৰ সবিশেষ আৰু দুৰ্বলতা প্ৰসংগ

গাঁৰৰ জীৱিকা সম্পদ আৰু এইবোৰৰ সাম্প্ৰতিক অৱস্থা সন্দৰ্ভত ইয়াত আলোচনা কৰা হৈছে। দুৰ্বলতা প্ৰসংগতো ইয়াত বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

৪.১ জীৱিকা সম্পদৰ বিশ্লেষণ

বহনক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক (এছ এল এফ) মতে, এখন গাঁৱত জীৱিকাৰ বিকাশৰ বাবে দৰকাৰী পাঁচটা সৰ্বাধিক গুৰুত্বপূৰ্ণ জীৱিকা সম্পদ হৈছে মানৱ সম্পদ, আৰ্থিক সম্পদ, সামাজিক সম্পদ, প্ৰাকৃতিক সম্পদ আৰু বস্তুনিষ্ঠ সম্পদ। এই পাঁচটা সম্পদৰ স্থিতি তলত আলোচনা কৰা হ'ল—

মানৱ সম্পদ ঃ

পূব ফুটালজাৰ গাঁৱৰ জনসংখ্যাৰ ভিতৰত কৰ্মঠ লোক (১৮ৰ পৰা ৬০ বছৰ)ৰ হাৰ যথেষ্ট উচ্চ। এই হাৰ হৈছে প্ৰায় ৩২.৬ শতাংশ। গাঁওখনৰ শিক্ষিতৰ হাৰ সন্তোষজনক (৬৮ শতাংশ)। অৱশ্যে গাঁওখনৰ শিক্ষাৰ পৰ্যায় (হাইস্কুল অথবা উচ্চ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা লোকৰ শতকৰা হাৰ) ২০.৪৮ শতাংশ। একেদৰে লিংগ অনুপাতৰ ক্ষেত্ৰত মহিলাৰ স্থিতি সন্তোষজনক। প্ৰতি ১০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা হৈছে ১১৬গৰাকী। পৰম্পৰাগত দক্ষতাৰ ক্ষেত্ৰত গাঁওখনৰ বিভিন্ন অভাৱ পূৰণৰ বাবে ১১,০০০ গাঁওবাসীৰ মাত্ৰ দুজনে বাঁহ-বেতৰ শিল্প, ২০জন কাঠমিস্ত্ৰী, ৪জন পুৰুষ আৰু ২গৰাকী মহিলা চিলাইৰ কাম, ৪জন পুৰুষ ইলেক্ট্ৰিচিয়ান আৰু ১০জন পুৰুষ কম্পিউটাৰ অপাৰেটৰ হিচাপে নিয়োজিত।

প্ৰাকৃতিক সম্পদ ঃ

পূব ফুটালজাৰ গাঁৱৰ সাৰুৱা মাটি গাঁওবাসীৰ বাবে আয়ুসৰেখাস্বৰূপ। পৰিয়ালসমূহৰ পুষ্টি আৰু স্বাস্থ্যজনিত অভাৱ পূৰণৰ বাবে প্ৰত্যেক ফলৰ গছ, শাক-পাচলিৰ খেতি, ঔষধি গছ, লতা আদি ৰোপণ কৰি আহিছে। তদুপৰি, অঞ্চলটোত হোৱা প্ৰচুৰ পৰিমাণৰ তামোল-পাণ অঞ্চলটোৰ উপাৰ্জনৰ আন এক মূল উৎস। পূব ফুটালজাৰ গাঁৱৰ লোকসকলে বিস্তৃত অঞ্চলৰ মৰাপাটৰ খেতি কৰি আহিছে। প্ৰাকৃতিক সম্পদত গাঁওখন যথেষ্ট চহকী। গাঁওখনত ১০০জন উপান্ত কৃষক, ৪০জন ক্ষুদ্ৰ কৃষক আৰু ৪১০জন ভূমিহীন লোক আছে। বনাঞ্চলখনৰ ভিতৰত আৰু গাঁওখনৰ চাৰিওফালে খৰি, ঘাঁহ আৰু খেৰৰ যথেষ্ট উৎস আছে। এই উৎসসমূহৰ জৰিয়তে পশুখাদ্যকে ধৰি দৈনন্দিন জীৱিকা আৰু পুষ্টিৰ অভাৱ পূৰণ কৰি আহিছে।

সামাজিক সম্পদ ঃ

সামাজিক সম্পদতো গাঁওখন চহকী। গাঁওখনৰ মুৰব্বী হিচাপে গাঁওবুঢ়াই দায়িত্ব পালন কৰি আহিছে। একেদৰে গাঁওখনত এজন ধৰ্মীয় মুৰব্বী আছে। তেওঁক 'জোনাব' হিচাপে জনা যায়। জোনাবৰো সমাজত এক উচ্চ স্থান আছে। যিকোনো সংঘাতৰ সমাধান আৰু গাঁওবাসীক পথ প্ৰদৰ্শন কৰাৰ দায়িত্ব তেওঁৰ। গাঁওখনত অৱস্থিত চৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠান হৈছে ৬টা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আৰু এটা গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়। আন বেচৰকাৰী প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ভিতৰত আছে ৫টা মছজিদ, যুৱ সংঘ আৰু ক্ৰীড়া সংঘ। অৱশ্যে এইসমূহৰ অৱস্থা শোচনীয়।

বস্তুনিষ্ঠ সম্পদ ঃ

পূব ফুটালজাৰ গাঁৱৰ পথসমূহৰ অৱস্থা অত্যন্ত শোচনীয়। অঞ্চলটোৰ যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ উন্নয়নৰ বাবে পকী ৰাস্তা নিৰ্মাণ কৰিব লাগিব। গাঁওখনত এখন প্ৰাথমিক আৰু এখন মজলীয়া বিদ্যালয় আছে যদিও মানৱ সম্পদৰ বিকাশৰ বাবে এখন হাইস্কুল স্থাপন কৰাটো জৰুৰী। তদুপৰি, নাগৰিকসকলৰ সুবিধাৰ বাবে ষ্ট্ৰীট লাইট, বজাৰগৃহৰ প্ৰয়োজনীয়তাও প্ৰকল্পটোৰ অংশীদাৰসকলৰ সভাত আলোচনা কৰা হয়।

বিত্তীয় সম্পদ ঃ

বিত্তীয় সা-সুবিধাৰ দ্বাৰা উপকৃত হ'ব পৰা বেংক আৰু ডাকঘৰ গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। গাঁওখনৰ ২,০০০জন লোকৰ বেংক একাউণ্ট আছে আৰু ইয়াৰে ৬০জনে ঋণ গ্ৰহণ কৰিছে। গাঁওখনৰ মাত্ৰ ২০জন লোকৰহে স্বাস্থ্য বীমা আছে।

৪.২ জীৱিকা সম্পদৰ পঞ্চভূজ

গাঁওখনত উপলব্ধ ৫ প্ৰকাৰৰ জীৱিকা সম্পদৰ বিশ্লেষণৰ ভিত্তিত এটা জীৱিকা-পঞ্চভূজ তৈয়াৰ কৰা হয়। জীৱিকা-পঞ্চভূজটো ভাৰসাম্যহীন আৰু উপযুক্ত জীৱিকাৰ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰি ইয়াৰ দূৰত্ব কমাব পাৰি।

৪.৩ দুৰ্বলতা প্ৰসংগ বিশ্লেষণ ঃ

বিভিন্ন গৱেষণাৰ সময়ত প্ৰকাশ পোৱা অনুসৰি গাঁওখন পাঁচ জীৱিকা সম্পদত চহকী হ'লেও কেতবোৰ দুৰ্বলতাৰ বাবে জীৱিকাৰ উন্নয়নৰ লক্ষ্য পূৰণ কৰিব পৰা নাই। অঞ্চলটোৰ বনাঞ্চল আৰু বাঁহখেতি, সাৰুৱা কৃষিভূমিকে ধৰি প্ৰাকৃতিক সম্পদত যথেষ্ট চহকী হোৱা সত্বেও কীট-পতংগৰ উপদ্ৰৱ, বানপানী, মহামাৰীৰ সংক্ৰমণ আদি অঞ্চলটোৰ বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি কৰি আহিছে। যাৰ প্ৰত্যক্ষ নেতিবাচক প্ৰভাৱ জীৱিকা আৰু জীৱিকাৰ সম্পদৰ ওপৰত পৰি আহিছে।

পূব ফুটালজাৰ গাঁৱতো এনে দুৰ্বলতাৰ প্ৰভাৱত গাঁওবাসীৰ জীৱিকা উন্নয়ন বাধাপ্ৰাপ্ত হৈছে। গাঁওখনৰ তিনিটা মূল সমস্যা ক্ৰমে মেলেৰিয়া, বানপানী আৰু কীট-পতংগৰ উপদ্ৰৱ। প্ৰতিবছৰে জুন, জুলাই আৰু আগষ্ট মাহত ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপ-নৈসমূহৰ বাঢ়নি পানীয়ে গাঁওখন প্লাৱিত কৰে। বানপানীৰ সময়ত কেৱল মানুহৰেই নহয়, বন্যপ্ৰাণীৰো যথেষ্ট ক্ষতি হৈ আহিছে। বানপানীৰ পিছত মেলেৰিয়াকে ধৰি বিভিন্ন বেমাৰৰ প্ৰাৰ্দুভাৱৰ ফলত জুন, জুলাই আৰু আগষ্ট মাহত বহু লোকৰ মৃত্যু হয়। গাঁওখনৰ তৃতীয়টো গুৰুতৰ দুৰ্বলতা হৈছে কীট-পতংগৰ উপদ্ৰৱ। বিশেষকৈ জানুৱাৰী, ফেব্ৰুৱাৰী, মাৰ্চ, এপ্ৰিল আৰু মে' মাহত কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ বৃদ্ধি পায়।

৪.৪ ঋতু অনুযায়ী কৃষিৰ দিনপঞ্জী

ঋতু অনুযায়ী কৃষিৰ দিনপঞ্জী, পূব ফুটালজাৰ ই ডি চি

<table>
<tr><th>মাহ</th><th>জানু</th><th>ফেব্ৰু</th><th>মাৰ্চ</th><th>এপ্ৰিল</th><th>মে'</th><th>জুন</th><th>জুলাই</th><th>আগষ্ট</th><th>ছেপ্টে</th><th>অক্টো</th><th>নৱে</th><th>ডিচে</th></tr>
<tr><td rowspan="4">শস্য</td><td colspan="4">ধান (বড়ো)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">সৰিয়হ</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">মৰাপাট</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">ৰবি শস্য (শাক-পাচলি)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">ৰবি শস্য</td></tr>
<tr><td rowspan="4">তাণ্ডৱ (বানপানী আৰু জন্তুৰ উপদ্ৰৱ)</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="3">বানপানী</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="7">হাতী</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="11">বনৰীয়া গাহৰি</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td colspan="9">ম'হ</td><td></td><td></td></tr>
</table>

গাঁওবাসীৰ সৈতে হোৱা আলোচনাৰ ভিত্তিত উক্ত ঋতুগত সময়ৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই তালিকাখনত বিভিন্ন সময়ত হোৱা শস্যৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে। খেতিৰ উপৰিও গাঁওখনৰ বহুসংখ্যক লোক গোটেই বছৰটো দিন হাজিৰা কৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰে। কৃষিভূমিসমূহ বন্যপ্ৰাণীৰ আক্ৰমণ প্ৰৱণ আৰু প্ৰতিবছৰে এনে আক্ৰমণৰ ফলত শস্যৰ ব্যাপক অনিষ্ট হৈ আহিছে।

৫। সাম্প্ৰতিক পৰিকল্পনা আৰু কাৰ্যসূচী

বানপানীৰ ফলত মেলেৰিয়া আৰু পানীৰ পৰা হোৱা আন ৰোগৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ বৃদ্ধি পায়। গাঁওখনৰ ওচৰতে উপযুক্ত চিকিৎসা সেৱা উপলব্ধ নোহোৱাৰ বাবে বাৰিষাকালত এই অঞ্চলটোৰ বাসিন্দাসকল দীৰ্ঘদিন ধৰি অসুখত ভুগি থাকিবলগীয়া হয়। ইয়াৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ ওপৰত পৰি আহিছে। এই অধ্যায়ত অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ আঁচনি আৰু কাৰ্যকৰী পদ্ধতি তথা প্ৰক্ৰিয়াৰ যোগসূত্ৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হৈছে আৰু ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ আছে। ইয়াৰ ভিতৰত আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ হৈছে কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা। তাৰ ভিতৰত প্ৰধান হৈছে ৰাজ্যৰ বনাঞ্চলত বন আৰু বন্যপ্ৰাণীৰ সংৰক্ষণ আৰু বহনক্ষম বিকাশৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা সামগ্ৰিক কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা। বন্যপ্ৰাণী এলেকাত এই পৰিকল্পনাক কোৱা হয় ব্যৱস্থাপনা পৰিকল্পনা আৰু ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত ইয়াক কোৱা হয় ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা। তদুপৰি, অন্য কিছু আঁচনি অছে যেনে জনজাতি উপ-পৰিকল্পনা (টি এছ পি) আৰু অনুসূচিত জাতি পৰিকল্পনা (এছ চি পি), যিবোৰ বন বিভাগৰ জৰিয়তে বনগাঁওসমূহত ৰূপায়ণ কৰা হয়। অন্য কিছু বিভাগে স্বাস্থ্য, শিক্ষা, শক্তি, জলসিঞ্চন আৰু জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা কৰে। এই বিভাগবোৰে প্ৰায়ে বনগাঁওসমূহত আঁচনি ৰূপায়ণ কৰে।

অসম যৌথ (ৰাইজৰ অংশগ্ৰহণ) বন ব্যৱস্থাপনা বিধি, ১৯৯৮ প্ৰণয়ন কৰাৰ পাছত যৌথ বন ব্যৱস্থাপনা আৰম্ভ কৰা হয় আৰু ২০০২ চনত জে এফ এম চি আৰু ই ডি চিসমূহ স্থাপন কৰা হয়। ইয়াৰ পূৰ্বে কিছু কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাত যৌথ বন ব্যৱস্থাপনা চক্ৰ স্থাপনৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছিল। তদুপৰি, ৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা সংকেত, ২০১৪ত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ ওপৰত জোৰ দিয়া হৈছিল আৰু ইয়াৰ বাবে সবিশেষ নীতি-নিৰ্দেশনাও প্ৰস্তুত কৰিছিল। এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা ৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা সংকেতৰ আধাৰত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

৫.১ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ চমু বুৰঞ্জী ঃ

১৯৯৫-৯৬ চনত ভাৰত চৰকাৰে পঞ্চবাৰ্ষিক পাইলট প্ৰজেক্ট হিচাপে ৭টা সংৰক্ষিত অঞ্চলত যেনে বাক্সা ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, পালামৌ ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, ৰান্থামব'ৰ ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, গিৰ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান, পেঞ্চ ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল, নাগৰহ'ল ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চল আৰু পেৰিয়াৰ ব্যাঘ্ৰ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলত ভাৰত পাৰিপাৰ্শ্বিক উন্নয়ন প্ৰকল্প (IEDP, আই ই ডি পি) ৰূপায়ণৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য আছিল অংশগ্ৰহণমূলক সংৰক্ষণ মডেলৰ কাৰ্যকৰিতা পৰীক্ষা কৰা। আই ই ডি পিয়ে পৰিৱেশ উন্নয়নক স্থানীয় মানুহৰ ওপৰত সংৰক্ষিত এলেকাৰ প্ৰভাৱ আৰু সংৰক্ষিত এলেকাৰ ওপৰত স্থানীয় মানুহৰ প্ৰভাৱ বিবেচনা কৰি জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ লক্ষ্য হিচাপে লোৱাত গুৰুত্ব দিছিল। মুঠতে আই ই ডি পি ভাৰতত এটা অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰকল্প। এক অভিলাষী কাৰ্যসূচী হিচাপে আৰম্ভ কৰা আই ই ডি পি ৰাইজৰ সমালোচনাৰ সন্মুখীন হয়, ৰূপায়ণত পদে পদে বাধা আহি পৰে। শেষত ইয়াৰ পৰা কিছু ব্যতিক্ৰমী ফল পোৱা যায় (ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, ভাৰত, ২০০৪)।

সম্প্ৰতি পূব অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল এফ ডি এৰ অধীনত ৩৩টা পঞ্জীকৃত ই ডি চি আৰু নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল এফ ডি এৰ অধীনত ২৮টা পঞ্জীকৃত ই ডি চি আছে। তদুপৰি পূব, অসম বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল এফ ডি এ আৰু নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল এফ ডি এত ক্ৰমে ৪০টা আৰু ১০টা ই ডি চি স্থাপনৰ প্ৰস্তাৱ লোৱা হৈছে। কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ দক্ষিণ আৰু উত্তৰ দিশৰ সীমামূৰীয়া সকলো গাঁৱতে পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি স্থাপন কৰা হ'ব। অৱশিষ্ট ই ডি চিসমূহ পঞ্জীভুক্ত হোৱাৰ পাছত সকলো ই ডি চিৰ প্ৰতিনিধিক লৈ এটা কনফেডাৰেচন তৈয়াৰ কৰা হ'ব। প্ৰতিখন গাঁৱত ভিন্ন আয় আহৰণৰ বাবে আত্মসহায়ক গোট খোলা হ'ব। সীমামূৰীয়া গাঁৱৰ বিদ্যালয়ত থকা নেচনেল গ্ৰীণ ক'ৰ্প্ছৰ অধীনস্থ বৰ্তমানৰ ইক'-ক্লাববোৰ নেচাৰ ক্লাবলৈ পৰ্যৱশিত কৰা হ'ব। য'ত ইক'-ক্লাব নাই তাত নতুনকৈ স্থাপন কৰা হ'ব। পৰিৱেশ আৰু ইয়াৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত মানুহক শিক্ষা দিবলৈ স্বতন্ত্ৰভাৱে গঠিত প্ৰতিষ্ঠান আৰু সংগঠনবোৰকো নেচাৰ ক্লাবত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হ'ব।

৫.২ ঃ পূৰ্বৰ বন উন্নয়ন প্ৰকল্প

২০১১-১২ বৰ্ষত নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলত ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্পৰ অধীনত গ্ৰহণ কৰা আঁচনি আৰু ইয়াৰ ব্যয়ৰ তথ্য দাঙি ধৰা হৈছে।

ক্ৰমিক নং	কামৰ প্ৰকাৰ	আবণ্টন			প্ৰকৃত		
		মুঠ ধন (লাখত)	সংখ্যা	স্থান	মুঠ ধন (লাখত)	সংখ্যা	স্থান
(১)	**আন্তঃগাঁথনি উন্নয়ন**						
(ক)	কালভাৰ্ট আৰু পথ	৫.০০	এল এছ	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	২.০০	এল এছ	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(২)	মানৱ-বন্যপ্ৰাণী সংঘাত						
(ক)	ক্ষতিপূৰণ আৰু উপদ্ৰৱ ৰোধ কাৰ্য	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(৩)	**পৰিৱেশ উন্নয়ন আৰু ৰাজহুৱা সজাগতা ঃ সহাৱস্থান**						
(ক)	স্থানীয় লোকসকলৰ বাবে প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী	১২.০০	বাকী থকা ১২ ই ডি চিত	মুখ্য কাৰ্যালয় লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	৭.০০	৬ ই ডি চি	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(খ)	ই ডি চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা অনুসৰি পৰিৱেশ উন্নয়ন কাৰ্য	২৫.০০	৫খন ই ডি চি	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ, বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(গ)	বনাঞ্চলৰ গাঁও (জনজাতি) ঃ পাৱাৰটিলাৰ, হস্ততাঁত ইত্যাদি	৫.০০	৮ খন গাঁও	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৪)	**গৱেষণা**						

(ক)	কৰ্মশালা, প্ৰশিক্ষণ আলোচনা-চক্ৰৰ আয়োজন	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(খ)	ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন, বন্যপ্ৰাণী অধ্যয়ন আৰু নিৰীক্ষণ	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(গ)	ফৰেনচিক সামগ্ৰী	০.০৫	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৫)	**কৰ্মচাৰীৰ বিকাশ আৰু সক্ষমতা সৃষ্টি**						
(ক)	পৰিৱেশ-পৰ্যটন উৎসাহ	৩.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
	পৌনঃপৌনিক খৰচ						
	চোৰাং চিকাৰবিৰোধী কাৰ্য						
(১)	পহৰাত নিয়োজিত স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ মাননি	১০.৮০	৩টা বাহিনী প্ৰতিমাহে ৩,০০০ টকাকৈ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	৭.২৬	৩টা বাহিনী	লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(২)	চোৰাংচোৱাক পুৰস্কাৰ	০.৫০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ	০.১৫	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
	মানৱ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(৩)	সজাগতা, শিক্ষা আৰু প্ৰশিক্ষণ	১.০০	এল এছ				
	পৰিৱেশ উন্নয়ন আৰু ৰাজহুৱা সজাগতা সহাৰস্থান			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ
(৪)	স্থানীয় লোকৰ বাবে মুকলি দৰ্শন	১.০০	এল এছ	মুখ্য কাৰ্যালয়, লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অঃ বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অঃ			
(৫)	সজাগতা কাৰ্যসূচী	০.৫০	এল এছ	সংমণ্ডল	০.৫০	এল এছ	সংমণ্ডল

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য

নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

দ্বিতীয়- খণ্ড

৬। ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (SWOT) আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

৬.১ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্য

এখন গাঁও পৰ্যায়ৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা হৈছে গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা, যি প্ৰয়োজন নিৰ্ভৰ আৰু স্থান ভিত্তিক, উপলব্ধ সম্পদৰ লগত খাপ খোৱা। যিহেতু পৰিকল্পনাৰ গোটটো সৰু, সেয়ে ইয়াক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা কোৱা হয়। ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই দুটা উদ্দেশ্য পূৰণ কৰাৰ চেষ্টা কৰে—

১) জীৱিকা উন্নত কৰা

২) জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰৰ সমতা ৰক্ষা কৰা

বৰ্তমানৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা পুৰুষ আৰু মহিলাকে ধৰি জনগোষ্ঠীৰ সকলো সদস্যই লগ হৈ প্ৰস্তুত কৰিছে। এই নথি ২০১৬ চনৰ মে' মাহত জনগোষ্ঠী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন)ৰ সদস্যৰ দ্বাৰা কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য মূল্যায়ংকন (পি আৰ এ)ৰ ফলাফল।

তাৰপাছত লোৱা বিভিন্ন পদক্ষেপবোৰ তলত সংক্ষিপ্তভাৱে উল্লেখ কৰা হ'ল—

ক) ২০১৬ চনৰ মে' মাহত জনসমষ্টিৰ বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰা হয়। প্ৰকল্পৰ উদ্দেশ্য সন্দৰ্ভত আলোচনা আৰু জনসমষ্টিৰ প্ৰয়োজনীয় তথ্য যোগাৰ কৰিবৰ বাবে তেওঁলোকৰ সহযোগিতা বিচাৰি এই বৈঠক অনুষ্ঠিত কৰা হয়।

খ) জনসমষ্টিৰ সবিশেষ তথ্য আৰু ইয়াৰ পূৰ্বসূত্ৰ উপলব্ধ আৰ্হিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা।

গ) তাৰপাছত জনসমষ্টিৰে হোৱা বৈঠকত সংগ্ৰহ কৰা তথ্যৰ শুদ্ধতা পৰীক্ষা কৰা হয়।

৬.২ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ আৰু ব্যৱধান বিশ্লেষণ

সম্পদ পুনৰীক্ষণ, দক্ষতা পুনৰীক্ষণ, জীৱিকা সম্পদ মেপিং আৰু দুৰ্বলতা পুনৰীক্ষণৰ ভিত্তিত উদ্দেশ্যধৰ্মী গোট আলোচনা, পি আৰ এ অনুশীলন, গাঁও পৰ্যায়ৰ আৰু পৰিয়াল পৰ্যায়ৰ জৰীপৰ জৰিয়তে প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ, ব্যৱধান বিশ্লেষণ আৰু সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা বিশ্লেষণ কৰা হয়। এই বিশ্লেষণৰ ভিত্তিত কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা, জীৱিকা, গাঁও উন্নয়ন কৌশল আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা ই ডি চিৰ কাৰণে প্ৰস্তুত কৰা হয়।

প্ৰশিক্ষণ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ

ক) দক্ষতা গঠন ঃ বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য, বহনক্ষম বিকাশ, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন, লিংগ বিষয়, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণ, ভূমি আৰু পানী সংৰক্ষণ, বানৰ ব্যৱস্থাপনা সন্দৰ্ভত নিয়মীয়া সজাগতা কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে জনসমষ্টিৰ দক্ষতা বিকাশ কৰা হয়। গাঁও উন্নয়নৰ বাবে কৰা কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাত তেনে এক পদ্ধতিৰ প্ৰস্তাৱ কৰা হৈছে।

খ) কৌশল বিকাশ ঃ জীৱিকা উন্নয়নৰ বাবে কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাত দিয়া প্ৰস্তাৱমতে জীৱিকাৰ মান উন্নয়নৰ বাবে জীৱিকাৰ দক্ষতাৰ নিয়মীয়া পুনৰীক্ষণ আৰু যন্ত্ৰপাতি ব্যৱহাৰৰ বিশেষ প্ৰশিক্ষণ নিয়মীয়াকৈ দিব লাগে।

ব্যৱধান বিশ্লেষণ ঃ

ক) শোচনীয় পথ যোগাযোগ

খ) দুৰ্বল পৰম্পৰাগত দক্ষতা

গ) নিৰক্ষৰতা

ঘ) আন্তঃগাঁথনিৰ অভাৱ

ঙ) শোচনীয় পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা

৬.৩ সবলতা, দুৰ্বলতা, সুযোগ আৰু শংকা (SWOT) বিশ্লেষণ

জনসমষ্টিৰ পুৰুষ আৰু মহিলা সদস্যৰ অংশগ্ৰহণেৰে অংশগ্ৰহণমূলক দৃষ্টিভংগীৰে এছ ডব্লিউ অ' টি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে।

সবলতা

১) কৰ্মঠ লোকৰ সংখ্যাধিক্য

২) একেটা সম্প্ৰদায়ৰ লোক

৩) কঠোৰ পৰিশ্ৰমী সম্প্ৰদায়

৪) কৃষিকাৰ্যত দক্ষ

দুৰ্বলতা

১) জনসংখ্যাৰ ঘনত্ব কম

২) নিৰক্ষৰতা

৩) শোচনীয় যোগাযোগ ব্যৱস্থা

৪) সীমিত সাৰুৱা ভূমি

সুযোগ

১) মৰাপাটৰ খেতিৰ সম্প্ৰসাৰণ

২) যুৱ উদ্যোগী

৩) ৰবি শস্যৰ খেতি

শংকা

১) বানপানী

২) বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ (হাতী)

৩) মূল্যবৃদ্ধি

৪) দক্ষ শ্ৰমিক (যুৱক)ৰ প্ৰব্ৰজন

৫) গাঁৰৰ শোচনীয় পথ যোগাযোগ ব্যৱস্থা

৬.৪ অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য মাপ (PRA) অনুশীলন

গুৱাহাটীৰ আৰ জি ভি এনৰ দলে পূব ফুটালজাৰ গাঁৱত পি আৰ এ অনুশীলন কৰে। তাৰ বিৱৰণ এনেধৰণৰ ঃ

তাৰিখ ঃ ২২-০৬-২০১৬

স্থান ঃ পূব ফুটালজাৰ

উপস্থিতিৰ সংখ্যা ঃ ৩৫

উপস্থিতি ঃ ই ডি চি কাৰ্যালয় সহায়ক, গাঁওবুঢ়া, ৰাইজ, বন বিভাগৰ লোক

পৰিশিষ্ট VI ৰ পৰা VII লৈ পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত লোকৰ তালিকা উল্লেখ কৰা হৈছে। **পৰিশিষ্ট** VIII (ক)ৰ পৰা VIII (ঘ) লৈ পি আৰ এ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

অংশগ্ৰহণমূলক মেপিং কৰাৰ আগতে সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচী গাঁও পৰ্যায়তত কৰা হয়। সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচীৰ সময়ত সামৰি লোৱা বিষয়সমূহ—

* অংশগ্ৰহণমূলক পৰিকল্পনা
* অংশগ্ৰহণমূলক উপায় আৰু পদ্ধতি
* ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব আৰু ই ডি চি/জে এফ এম চিৰ ভূমিকা
* পৰিৱেশ সম্পৰ্কীয় বিষয়
* জলবায়ু পৰিৱৰ্তন আৰু জলবায়ু ভিন্নতা
* পৰিৱেশতান্ত্ৰিক ভাৰসাম্যতা আৰু পৰিৱেশ তন্ত্ৰৰ ব্যৱস্থাপনা (পৰম্পৰাগত আৰু বিজ্ঞানসন্মত)
* বহনক্ষম জীৱিকা ফ্ৰেমৱৰ্ক
* জীৱিকা সম্পদ-পঞ্চভূজ আৰু সামাজিক সম্পদৰ গুৰুত্ব
* ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু আত্মসহায়ক গোট, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণ
* বিপণন আৰু মূল্য সংযোজন
* উন্নয়ন কাৰ্যসূচী আৰু পৰিৱেশ আৰু পৰিৱেশতান্ত্ৰিক ভাৰসাম্যতাৰ সৈতে ইয়াৰ সম্পৰ্ক
* লিংগ সম্পৰ্কীয় বিষয় আৰু লিংগ সমতা।

নিৰীক্ষণ ঃ আলোচনা আৰু পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ৰাইজে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰে। তাত তলত উল্লিখিত কথাবোৰ উন্মোচিত হয়—

* উপস্থিত ৰাইজে কয় যে ধন আৰু প্ৰকল্পৰ অভাৱত পূৰ্বে ই ডি চি/ জে এফ এম চিসমূহ বেছি সক্ৰিয় নাছিল।

* অতীতত ই ডি চি/ জে এফ এম চিত সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কাৰ্যসূচী খুব কাম আছিল।

* ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ গুৰুত্ব তেওঁলোকে উপলব্ধি কৰিছে আৰু ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতৰ সময়ত তেওঁলোকে যথেষ্ট সমৰ্থন আৰু সহযোগ কৰিছে।

* বিভিন্ন সময়ত কেইবাটাও এন জি অ'ই বন উন্নয়ন সমিতি আৰু যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিসমূহ পৰিদৰ্শন কৰি বিভিন্ন তথ্য সংগ্ৰহ কৰিছে। কিন্তু এই এন জি অ'সমূহে অঞ্চলটোত কোনো ধৰণৰ উন্নয়নমূলক কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা নাই।

* প্ৰথমবাৰৰ বাবে এ পি বি এফ চিৰ অধীনত এন জি অ'বোৰে ৰাইজৰ সৈতে মত বিনিময় কৰে আৰু সজাগতা সৃষ্টিত দিক্‌দৰ্শন কৰে। এই সজাগতা আৰু দিক্‌দৰ্শন কেৱল প্ৰকল্পটো সন্দৰ্ভতে নহয়, বিকাশ আৰু উন্নয়নত পাৰিৱেশিক আৰু পৰিৱেশতান্ত্ৰিক বিষয় সামৰি উন্নয়নমূলক ইচ্ছ্যু সন্দৰ্ভতো কৰা হয়।

* পৰিৱেশ, বন আৰু কীটনাশক, পশুধন ব্যৱস্থাপনা আদি জীৱিকা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত ৰাইজৰ ভাল প্ৰজ্ঞা আৰু পৰম্পৰাগত জ্ঞান আছে।

* তেওঁলোকে জলবায়ু পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত আৰু কৃষি আৰু স্বাস্থ্যৰ ওপৰত পৰা ইয়াৰ বিৰূপ প্ৰভাৱৰ ওপৰত শংকা প্ৰকাশ কৰে।

* কাষৰীয়া বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰে জলবায়ু পৰিৱৰ্তন ৰোধ কৰিবলৈ ৰাইজৰ আগ্ৰহ পৰিলক্ষিত হয়।

ৰাইজৰ প্ৰয়োজন পুনৰীক্ষণ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন, গাঁৱৰ ৰাইজ, ই ডি চিৰ সদস্য, বনকৰ্মী আৰু সংশ্লিষ্টসকলৰ সৈতে আলোচনাৰ ভিত্তিত ই ডি চিৰ বাবে গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। মানুহৰ প্ৰয়োজন দুভাগত ভগাব পাৰি—

১) গঠনাত্মক প্ৰয়োজন

২) অগঠনাত্মক প্ৰয়োজন

এই পৰিৱৰ্তনবোৰ হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন প্ৰয়োজন হিচাপে ভাগ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ প্ৰয়োজনৰ সবিশেষ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনাত দিয়া হৈছে।

মানুহৰ গঠনাত্মক প্ৰয়োজনৰ জীৱিকা উৎকৰ্ষসাধনৰ লগত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ সম্পৰ্ক আছে। তাৰ ভিতৰত পথ, বিদ্যালয়গৃহ, স্বাস্থ্যসেৱা, খোৱাপানী যোগান, পানী টেংক, কুঁৱা আদি আন্তঃগাঁথনি, শৌচাগাৰ নিৰ্মাণ, ৰাজহুৱা সভাগৃহ নিৰ্মাণ, প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, বজাৰ গৃহ নিৰ্মাণ আদি বিষয় জড়িত আছে।

অগঠনাত্মক প্ৰয়োজনৰ ভিতৰত দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ, পশু চিকিৎসা সেৱা, স্বাস্থ্য সেৱা, ভ্ৰাম্যমাণ চিকিৎসকৰ দল, গাঁৱৰ বিদ্যালয়ত প্ৰয়োজনীয় চিকিৎসকৰ দল, গাঁৱৰ বিদ্যালয়ত প্ৰয়োজনীয় শিক্ষক, বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিকৰণৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতাৰ জৰিয়তে দক্ষতা গঢ়া, আত্মসহায়ক গোট আৰু ক্লাষ্টাৰ গঠন, কেঁচা সামগ্ৰীৰ ব্যৱস্থা, ই ডি চিৰ কাৰণে অহা উন্নয়নৰ ধন/ৰাজহুৱা ধন পৰিচালনা, পৰম্পৰাগত সামগ্ৰীত মূল্য সংযোজন আৰু বজাৰৰ সৈতে সংযোগকৰণ আদি অন্তৰ্ভুক্ত। আনহাতে প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণৰ অংশ হিচাপে যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ স্থানসমূহ পৰিভ্ৰমণ কৰাৰ লগতে বিভিন্ন বাণিজ্য মেলাত অংশগ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

৭। গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

হ্ৰস্বকালীন-দীৰ্ঘকালীন আৰু গঠনাত্মক-অগঠনাত্মক গাঁও উন্নয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গাঁওবাসী, ই ডি চিৰ সদস্য, বনকৰ্মী আৰু ই ডি চিৰ সদস্য সচিবৰ সৈতে আলোচনাৰ ভিত্তিত গাঁও উন্নয়ন প্ৰকল্প তেয়াৰ কৰা হৈছে। সামূহিক উন্নয়নৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা পদক্ষেপসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ—

(১) পৰিয়ালসমূহৰ অনাময় ব্যৱস্থা অত্যন্ত শোচনীয় আৰু অপৰিষ্কাৰ হোৱা বাবে শীঘ্ৰে প্ৰত্যেক পৰিয়ালতে শৌচাগাৰ আৰু খোৱাপানীৰ সুবিধা উপলব্ধ কৰাটো অত্যন্ত জৰুৰী। ইয়াৰ ফলত গাঁওখনৰ স্বাস্থ্যৰ মান উন্নত হ'ব।

(২) বজাৰ, স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ, বিদ্যালয় আদি সংযুক্তকৰণ পথসমূহৰ মেৰামতি কৰাটো যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়। এই অঞ্চলসমূহৰ পথ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা অত্যন্ত দুখজনক। যাৰফলত আৰ্থ-সামাজিক বিকাশত বিগত বহু বছৰ ধৰি বাধাৰ সৃষ্টি হৈ আহিছে।

(৩) অঞ্চলটোৰ প্ৰতিঘৰ পৰিয়ালৰ বাসগৃহৰ চৌহদৰ ভিতৰত আৰু বাহিৰত পুখুৰী আছে। সেয়েহে তেওঁলোকক মৎস্য পালনৰ বাবে বিত্তীয় আৰু অন্যান্য সুবিধা প্ৰদান কৰা উচিত। গাঁওবাসীৰ মাজত মৎস্য পালন যথেষ্ট জনপ্ৰিয় যদিও ইয়াৰ বিকাশৰ বাবে তেওঁলোকৰ ওচৰত সুবিধাসমূহ উপলব্ধ নহয়। গতিকে এনে ব্যৱস্থা গ্ৰহণেৰে তেওঁলোকৰ উপাৰ্জন বৃদ্ধি কৰাত সহায় হ'ব।

(৪) গাঁওখনৰ অধিকাংশ লোক কৃষিকৰ্মৰ সৈতে জড়িত হোৱা বাবে পাম্পছেট, পানীসিঁচা যন্ত্ৰ আদিৰ সহায়ত জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা কৰিলে বড়োধান, পাচলি আদি ৰবিশস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধি পাব।

উপৰোক্ত বিষয়সমূহৰ উপৰি প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)ৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীয়ে নিৰ্বাচন কৰা আন কিছুমান উন্নয়নমূলক পদক্ষেপ ৭.১ নম্বৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হৈছে।

৭.১ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ মান (Entry Point Activity Rank)

স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	সবিশেষ
১	সৌৰশক্তি, কম্পিউটাৰ ব্যৱস্থা, জেনেৰেটৰৰ সুবিধাসহ ই ডি চি কাৰ্যালয় আৰু সামূহিক সভাঘৰ নিৰ্মাণ	অৱস্থিতি- মছজিদ চোৱাহী মাদ্ৰাছাৰ ওচৰৰ স্থানাংক ঃ ২৬°২৯'১১.৩" উত্তৰ, ৯২°৪৩'৩.১" পূব
২	দক্ষতা গঠন কাৰ্যসূচীৰ অধীনত কম্পিউটাৰ, চিলাইৰ প্ৰশিক্ষণ, আচাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে মেচিনৰ ব্যৱস্থা কৰা	অৱস্থিতি- মছজিদ চোৱাহী মাদ্ৰাছাৰ ওচৰত স্থানাংক ঃ ২৬°২৯'১১.৩" উত্তৰ, ৯২°৪৩'৩.১" পূব
৩ ৪	খোৱাপানী প্ৰস্তুতকৰণৰ উদ্যোগ স্থাপনৰ বাবে সামগ্ৰী ক্ৰয় ৰন্ধন গেছ সংযোগ আৰু যোগাযোগৰ ব্যৱস্থাৰ সৰলীকৰণ	অৱস্থিতি ঃ গাঁৱৰ মধ্য স্থানত প্ৰতিটো দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ পৰিয়ালৰ বাবে ব্যৱস্থা (ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত)
৫	জৈৱিক সাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত লোকলৈ সুবিধা
৬	শস্য পথাৰত পানীযোগানৰ বাবে বিদ্যুৎচালিত পাম্পৰ সু-ব্যৱস্থা কৰা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত কৃষক
৭	চুপাৰি বজাৰত বিক্ৰীৰ বাবে পেকেজিং কৰা ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ স্থাপন	অৱস্থিতি ঃ বজাৰৰ সমীপত স্থানাংক ঃ ২৬°২৮'২২.৮" উত্তৰ, ৯২°৪২'৪৪.১" পূব
৮	দুগ্ধ উৎপাদনৰ বাবে জাৰ্চী গৰুৰ ব্যৱস্থা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত পৰিয়াল
৯	আইচক্ৰীম প্ৰস্তুতকৰণ কাৰখানা	অৱস্থিতি ঃ বজাৰৰ সমীপত স্থানাংক ঃ ২৬°২৮'২২.৮" উত্তৰ, ৯২°৪২'৪৪.১" পূব

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Katimari, Nagaon, Assam

৮। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

গাঁওখনৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা গ্ৰহণ কৰাৰ সময়ত ই ডি চি সদস্য আৰু আৰ জি ভি এনৰ সহযোগত বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া অন্তৰ্গত গাঁওসমূহত আৰ্থ-সামাজিক সমীক্ষা আৰু পি আৰ এ অনুশীলন কৰা হৈছে। পি আৰ এ আৰু দলীয় আলোচনাৰ জৰিয়তে বিভিন্ন আয় সৃষ্টি কাৰ্য (আই জি এ) চিনাক্ত কৰা হয়। সম্প্ৰদায়টোৱে চিনাক্ত কৰা কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ আয় সৃষ্টি কাৰ্য হৈছে— মৎস্য পালন, পাচলি খেতি, হাঁহ-কুকুৰা পালন, দুগ্ধ উৎপাদন, মৌপালন, কাঠফুলা খেতি, নাৰ্ছাৰী, টেইলৰিং, ক্ষুদ্ৰ শিল্প, মৰাপাট শিল্প, বাঁহশিল্প, মমবাতি প্ৰস্তুতকৰণ, ধূপকাঠি নিৰ্মাণ, আচাৰ প্ৰস্তুতকৰণ ইত্যাদি। উৎপাদনৰ পিছত পেকিং, বটলিং আৰু বৃত্তিমূলক লেবেলিঙৰ জৰিয়তে সামগ্ৰীসমূহৰ মূল্য সংযোজন কৰিব পৰা যায়। আই জি এৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কেঁচা সামগ্ৰী, যন্ত্ৰ-পাতি চিনাক্ত কৰা হৈছে। ভ্ৰাম্যমাণ বজাৰৰ জৰিয়তে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহৰ প্ৰদৰ্শন আৰু বিক্ৰীৰ জৰিয়তে এক বিপণন মঞ্চ প্ৰদানৰ বাবে জে এফ এম চি-ই ডি চিয়ে প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিছে।

৮.১ ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ স্থানাংক

জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক

* চিলাই
* কাঠমিস্ত্ৰী
* হস্তশিল্প-বাঁহ শিল্প
* ইলেক্ট্ৰিচিয়ান

৮.২ জীৱিকাৰ সুযোগ

জীৱিকাৰ সুযোগসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনাক্ত কৰিব পাৰি—

* কৃষি আৰু উদ্যান শস্য
* পশুধন
* দক্ষতা বিকাশ
* ঋণ ব্যৱস্থা

৮.৩ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

প্ৰতিবন্ধকতা ঃ

ক) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ

খ) শোচনীয় পথ যোগাযোগ আৰু বজাৰ ব্যৱস্থা

গ) জনসংখ্যা অনুপাতে কৃষিভূমিৰ তাকৰীয়া পৰিমাণ

ঘ) বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ আৰু কীট-পতংগৰ আক্ৰমণ

সুবিধাসমূহ ঃ

ক) সাৰুৱা ভূমি

খ) মাৰাপাট আৰু ধানৰ বাণিজ্যিকীকৰণ

গ) জৈৱিক কৃষি

৮.৪ **পশুধন**

মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ

ক) ৰোগ

খ) পশু চিকিৎসা সুবিধাৰ অভাৱ

গ) কৃষিভূমি চহোৱাৰ লগতে আন কাৰ্যৰ বাবে গৰুৰ ওপৰত অত্যধিক নিৰ্ভৰশীলতা

মূল সুবিধাসমূহ

ক) দুগ্ধ উৎপাদন

খ) হাঁহ-কুকুৰা পালন

৮.৫ **কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন** (Non Timber Forest Produce) **সম্ভাৱনীয়তা**

মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ

ক) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ অভাৱ

খ) এন টি এফ পিৰ ব্যৱহাৰ সন্দৰ্ভত ৰাইজৰ অজ্ঞতা

গ) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ দুৰ্বল ব্যৱহাৰ

মূল সুবিধাসমূহ

ক) বাণিজ্যিক উৎপাদন আৰু মূল্য সংযোজনৰ বাবে ফল-মূল, ঔষধি গছসমূহ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

খ) কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ সংৰক্ষণ আৰু বৈধ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে সজাগতা

৮.৬ **বিশিষ্ট দক্ষতা**

প্ৰধান বাধা হৈছে

ক) পৰম্পৰাগত দক্ষতা

খ) নিৰক্ষৰতা

গ) কৃষিৰ বাবে আধুনিক যন্ত্ৰ-পাতিৰ অভাৱ

সুযোগসমূহ হৈছে

ক) বাঁহশিল্প

খ) চিলাই আৰু এম্ব্ৰইডাৰি

গ) মৰাপাট উৎপাদন

৮.৭ ঋণৰ সুবিধা

মূল প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ

ক) বেংক ঋণ সহজে উপলব্ধ নোহোৱা

খ) ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান আৰু চৰকাৰী আঁচনিৰ বিষয়ে জ্ঞান আৰু সজাগতাৰ অভাৱ

মূল সুবিধাসমূহ

ক) ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় ব্যৱস্থা আৰু প্ৰতিষ্ঠান সম্পৰ্কে সজাগতাৰ সৃষ্টি

খ) ঋণ ব্যৱস্থাৰ বাবে চৰকাৰী আঁচনি প্ৰণয়ন।

গ) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিসমূহক উদ্যোগ স্থাপনৰ বাবে ধন যোগান

৮.৮ কৌশলগত ব্যৱস্থা

তলৰ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাসমূহৰ বাবে ওপৰৰ পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহক কৌশলগত ব্যৱস্থা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

* চিলাই
* ভাস্কৰ্যশিল্প
* মৰাপাট উৎপাদন

৮.৯ আয় সৃষ্টিকাৰী কাৰ্যসূচী

গাঁওখনত পৰিকল্পনা কৰা আয় সৃষ্টিকাৰী কাৰ্যসূচীসমূহ তলত দিয়া ধৰণে ভাবিব পাৰি—

১) কৃষি

২) মৰাপাট উৎপাদন

৩) বাঁহশিল্প

৪) হস্তশিল্প

৮.১০ আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যসূচী

গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ গ্ৰহণ কৰিবলৈ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে—

১) মৰাপাট উৎপাদন

২) বাঁহশিল্প

৩) চিলাই সামগ্ৰী

৮.১১ প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণ (Exposure Trips)

প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণৰ বাবে তলৰ পৰিকল্পনাসমূহ কৰা হৈছে—

১) উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চল আৰু ভাৰতৰ অন্য ৰাজ্যৰ নিৰ্দৰ্শনমূলক কাম/পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতিৰ পৰিকল্পনা গ্ৰহণ

২) ট্ৰাইফেড (TRIFED)ৰ দ্বাৰা আয়োজিত বিভিন্ন প্ৰদৰ্শনী আৰু 'সৰস' (SARAS)ৰ দৰে মেলা আদিত অংশগ্ৰহণ

৩) বাঁহশিল্প আৰু হস্তশিল্প তথা আচবাব প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে সমীপৱৰ্তী দেশলৈ ভ্ৰমণ

৮.১২ সংপৃক্তকৰণ

পৰিকল্পিত পদক্ষেপসমূহ ভাৰত চৰকাৰৰ তলত উল্লিখিত আঁচনিসমূহেৰে সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ

ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) —
গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে

খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে।

গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চন যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) —
পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে

ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission)

ঙ) দক্ষতা বিকাশ যোজনা (Skills Development Schemes)

চ) প্ৰধানমন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা (Prime Minister Ujjwala Yojana)

ছ) এন আৰ এল এম (NRLM)

জ) এন আৰ এইচ এম (NRHM)

ঝ) বাঁহ অভিযান (Bamboo Mission)

ঞ) গ্ৰাম্য উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে সঠিক অন্য আঁচনি।

উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাক সহায় কৰাৰ লগতে ভৱিষ্যৎ প্ৰকল্পতো সহায় কৰিব।

৯। পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

এই বন বিকাশ পৰিকল্পনা বন বিভাগ আৰু পূব ফুটালজাৰ ই ডি চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও পৰ্যায়ত কৰা সবিশেষ পি আৰ এ অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ মূল লক্ষ্য হৈছে বনাঞ্চল আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ। লগতে সম্প্ৰদায়টোৰ জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ গ্ৰহণৰে এক দীৰ্ঘম্যাদী পৰিকল্পনা গ্ৰহণো ইয়াৰ আন এটা উদ্দেশ্য। নিম্নোক্ত ভূমিৰ প্ৰকাৰসমূহ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে বিবেচনা কৰা হৈছে—

- ই ডি চিৰ সমীপৱৰ্তী অভয়াৰণ্যৰ ভূমি আৰু অনুন্নত আৱাসৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে দায়িত্ব অৰ্পণ কৰিব পাৰে (কিন্তু ব্যৱস্থাপন প্ৰধানৰ মতে অভয়াৰণ্যখনৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলসমূহ অনুন্নত কৰি ৰখা উচিত)।
- সম্প্ৰদায়সমূহৰ ভূমি আৰু অভয়াৰণ্যখনৰ বাহিৰৰ অঞ্চলৰ ভূমিত গছ ৰোপণ কৰিব লাগে।

৯.১ ঃ পূৰ্বৰ বনগাঁও পৰিচালন ব্যৱস্থা — নাই

৯.২ ঃ বনজ সামগ্ৰীৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ

পৰিয়ালৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি স্থানীয় সম্প্ৰদায়ে নিৰ্ভৰ কৰা বনজ সম্পদসমূহৰ বিষয়ে তলৰ তালিকাত প্ৰকাশ কৰা হৈছে—

তালিকা ১ (ক) ঃ পূব ফুটালজাৰ ই ডি চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালে ঘৰুৱা চাহিদা অনুসৰি ব্যৱহাৰ কৰা বনজ সামগ্ৰী

বনজ সামগ্ৰীৰ নাম	বৰ্তমান ক'ৰ পৰা পায়	মন্তব্য
কাঠখৰি	অভয়াৰণ্য আৰু বাসস্থান	অবৈধ সংগ্ৰহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	অভয়াৰণ্য আৰু বজাৰ	অবৈধ সংগ্ৰহ
সৰু কাঠ	অভয়াৰণ্য, বাসস্থান আৰু বজাৰ	অবৈধ সংগ্ৰহ
বাঁহ-বেত	অভয়াৰণ্য অঞ্চল আৰু বাসস্থান	অবৈধ সংগ্ৰহ
পশু খাদ্য	অভয়াৰণ্য অঞ্চল আৰু বাসস্থান	অবৈধ সংগ্ৰহ
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন	অভয়াৰণ্য অঞ্চল	অবৈধ সংগ্ৰহ
খেৰ	অভয়াৰণ্য অঞ্চল আৰু বজাৰ	
অন্যান্য	নাই	

তালিকা— ১ (খ) ঃ বন উৎপাদনৰ মুঠ ঘৰুৱা প্ৰয়োজন— পূব ফুটালজাৰ পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পৰিয়ালসমূহৰ

বনজ সামগ্ৰীৰ নাম	পৰিয়াল অনুসৰি প্ৰয়োজন	সম্প্ৰদায়টোৰ প্ৰয়োজন প্ৰতিবছৰ হিচাপত কিঃগ্ৰাঃ	বজাৰ মূল্য
কাঠখৰি	—	৫২৫৬ কুইন্টল	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ-বেত	—	—	—
পশু খাদ্য	—	৪৩৮০ কুইন্টল	—
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন, খেৰ	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

৯.২ বন সুৰক্ষা বিষয়

৯.২.১ সুৰক্ষা সমস্যা

পূব ফুটালজাৰ পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে গ্ৰহণ কৰা বন সুৰক্ষা বিষয়সমূহ তলত আলোচনা কৰা হৈছে—

তালিকা— ২ ঃ পূব ফুটালজাৰ পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সুৰক্ষা সমস্যা

সমস্যাৰ প্ৰকাৰ	**প্ৰাসংগিকতা (আছে/নাই)**	**গুৰুত্ব (আছে/ নাই)**
চৰণীয়া পথাৰ— স্থানীয় জন্তু	আছে	আছে
চৰণীয়া পথাৰ— অন্য অঞ্চলৰ জন্তু	আছে	আছে
অবৈধভাৱে কাঠকটা	আছে	নাই
কাঠৰ চোৰাং বেহা	আছে	নাই
দুৰ্ঘটনাবশতঃ সংঘটিত অগ্নিকাণ্ড	নাই	নাই
বনভূমিত বেদখল	—	—
অন্যান্য	—	—

৯.২.২ঃ বনাঞ্চল হ্ৰাসৰ মূল কাৰণ

পূব ফুটালজাৰ বন উন্নয়ন সমিতিৰ বনাঞ্চল হ্ৰাসৰ মূল কাৰণ হৈছে পূৰ্বতে অবৈধ গৰু-ম'হৰ চৰণীয়া কাৰ্য, মাছধৰা আৰু গছকটা কাৰ্য।

৯.৩ ঃ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদান

বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ মূল উপাদানসমূহৰ বিষয়ে তলৰ উপ-খণ্ডসমূহত আলোচনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ ভিতৰত আছে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বাসস্থানৰ উন্নয়ন, নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, জলাশয় সংৰক্ষণ, মানৱ-বন্যপ্ৰাণীৰ সংঘাত হ্ৰাস, চৰণীয়া পথাৰৰ পৰিকল্পনা আৰু পৰিৱেশ-পৰ্যটন পৰিকল্পনা।

৯.৩.১ ঃ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাক দুটা ভাগত বিভক্ত কৰা হৈছে। চৰণীয়া স্থান, আৰু অবৈধ গছকটা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণেৰে বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা আৰু বন সুৰক্ষা পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

বন্যপ্ৰাণী সুৰক্ষা ঃ

লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য সুৰক্ষাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা পদক্ষেপ সন্দৰ্ভে তলত দিয়া সুৰক্ষা পৰিকল্পনাত আলোচনা কৰা হৈছে। বনাঞ্চলৰ সীমামূৰীয়া গাঁওসমূহৰ যুৱ সদস্যৰে বন বিভাগে স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনী (এল পি এছ) গঠন কৰিছে। সদস্যসকলৰ নিযুক্তি প্ৰতি তিনি মাহৰ মূৰে মূৰে পুনৰীক্ষণ কৰা হয় আৰু তেওঁলোক অস্থায়ী শ্ৰমিক। গৃহৰক্ষী হিচাপে ধৰা নাযায়। বন সুৰক্ষাত নিয়োজিত অংশকালীন কৰ্মচাৰী হিচাপে তেওঁলোকক বিবেচনা কৰা হয়। বিভিন্ন ই ডি চিৰ স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ পৰা দায়িত্বমুক্ত কৰা যুৱকসকলক ইয়াৰ সদস্য কৰা হয়। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত থকা কিছু সমস্যা হৈছে—

(১) দৰমহা আৰু মাননীৰ অনিয়মীয়া আদায়
(২) ইউনিফৰ্ম (পোছাক) আৰু জোতাৰ সমস্যা
(৩) প্ৰশিক্ষণ আৰু দক্ষতাৰ সমস্যা
(৪) বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ অভাৱ আদি

লাওখোৱা অভয়াৰণ্যৰ সমীপৱৰ্তী বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যলৈ গঁড়ৰ স্থানান্তৰকৰণে জীৱ-জন্তুৰ প্ৰতি সংকট কেইবাগুণো বৃদ্ধি কৰিছে। অদূৰ ভৱিষ্যতে বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যসমূহত গঁড়ৰ সংখ্যা বৃদ্ধিৰ বাবে বন বিভাগে গ্ৰহণ কৰা এই পদক্ষেপে সুৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত অধিক চাপৰ সৃষ্টি কৰিছে। লগতে ইয়াৰ ফলত ২-৩ বছৰৰ ভিতৰত স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ দায়িত্ব অধিক বৃদ্ধি পাব। বৰ্তমান স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনী অত্যন্ত দুৰ্বলভাৱে সজ্জিত আৰু গঁড়ৰ চোৰাং চিকাৰৰ দৰে প্ৰত্যাহ্বান গ্ৰহণ কৰিবলৈ সাজু নহয়। সেইবাবে উপৰোক্ত বিশ্লেষণৰ পৰা তলৰ পৰামৰ্শসমূহ দাঙি ধৰা হ'ল—

(১) ন্যূনতম দৰমহা/মাননীৰ ব্যৱস্থা কৰা
(২) এই বাহিনী গৃহৰক্ষীৰ সমপৰ্যায়ৰ কৰা উচিত
(৩) নিশাৰ ভাগত দৃশ্যমান হোৱা সৰঞ্জামসহ অন্যান্য যন্ত্ৰ-পাতি আৰু অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰৰে এই বাহিনীক সজ্জিত কৰিব লাগে
(৪) স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ বাবে নিয়মীয়া প্ৰশিক্ষণ-উদগনিমূলক শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰিব লাগে
(৫) প্ৰতিমাহে স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ যুৱকসকলৰ প্ৰদৰ্শন আৰু কাম ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰীক্ষণ
(৬) স্থানীয় সুৰক্ষা বাহিনীৰ সদস্যসকলৰ ইচ্ছানুসাৰে ফ্ৰণ্টলাইন ষ্টাফত অস্থায়ী শ্ৰমিক হিচাপে ভৱিষ্যতে নিযুক্তিৰ ব্যৱস্থা কৰা।

বন সুৰক্ষা ঃ

পি আৰ এত প্ৰকাশ পোৱা অনুসৰি সম্প্ৰদায়টো কাঠখৰি, জীৱ-জন্তু চৰোৱা আৰু অন্যান্য প্ৰয়োজনৰ বাবে সম্পূৰ্ণৰূপে অভয়াৰণ্যখনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ইয়াৰ ফলত অভয়াৰণ্যখনৰ ব্যাপক ক্ষতিসাধন হৈছে। এই বাসস্থানসমূহৰ অত্যধিক অধঃপতন ৰোধ কৰাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

(১) ই ডি চিৰ সকলো পৰিয়ালকে ৰন্ধন কাৰ্যৰ বাবে ৰন্ধন গেছৰ যোগান

(২) পোহৰ আদিৰ বাবে ই ডি চিৰ পৰিয়ালসমূহক বিকল্প শক্তিৰ উৎস যেনে সৌৰশক্তি যোগান ধৰা

(৩) চৰণীয়া কাৰ্যৰ বাবে ক্ৰমাগতভাৱে পৰিকল্পনা গ্ৰহণ কৰি বনাঞ্চলত গৰু-ম'হ চৰোৱা কাৰ্য হ্ৰাস কৰা

(৪) অনুমতি অবিহনে বনাঞ্চলত প্ৰৱেশ কৰা গাঁও অথবা বাহিৰৰ লোকসকলক জৰিমনা বিহা

(৫) অভয়াৰণ্যখনৰ ভিতৰত গছকটা কাৰ্য বন্ধ কৰাটো ই ডি চিয়ে নিশ্চিত কৰিব লাগে আৰু নিয়ম ভংগকাৰীসকলক অধিক জৰিমনা বিহিব লাগে

(৬) অভয়াৰণ্যখনৰ ক্ষতি হোৱা অঞ্চলৰ পুনৰ বিকাশ আৰু বাসস্থান উন্নয়নৰ বাবে বন বিভাগে গ্ৰহণ কৰা আঁচনিসমূহত ই ডি চিয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিব লাগে

সম্প্ৰদায়সমূহে অংশগ্ৰহণ কৰিব পৰা এক বাসস্থান উন্নয়ন পৰিকল্পনা সন্দৰ্ভত পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হৈছে।

বাসস্থান উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

বাসস্থান হিচাপে লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য এটা সময়ত অত্যন্ত চহকী আছিল। ১৯৮০ চনৰ আৰম্ভণিলৈ এই অভয়াৰণ্যত গঁড়ৰ সংখ্যা আছিল প্ৰায় ১০০টা। কিন্তু অভয়াৰণ্যখনত বৰ্তমান এটাও গঁড় নাই। তদুপৰি, আন বন্যপ্ৰাণীৰ সংখ্যাও হ্ৰাস পাইছে। সেয়েহে বন্যপ্ৰাণী পুনৰ সংস্থাপনৰ বাবে অভয়াৰণ্যখনত বাসস্থান উন্নয়ন কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা উচিত। এবাৰ অঞ্চলটোৰ বাসস্থানৰ বিকাশ আৰু বন্যপ্ৰাণী পুনৰ বৃদ্ধিৰ লগে লগে অভয়াৰণ্যখনত পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনা যথেষ্ট বৃদ্ধি পাব। আনহাতে, পৰ্যটকৰ আকৰ্ষণ বৃদ্ধিৰ লগে লগে পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ বিকাশ ঘটিব আৰু সম্প্ৰদায়সমূহক নতুন জীৱিকাৰ পথ দিব। লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ সীমাতে গাঁওখন অৱস্থিত। মথাউৰিৰ দক্ষিণপাৰে আটাইকেইখন গাঁও অৱস্থিত। ইয়াত কেইবাটাও জলাশয় আৰু খালী স্থান আছে। অঞ্চলটোত পানী মেটেকা যথেষ্ট পৰিমাণে হয়। উক্ত আলোচনাৰ ভিত্তিত বাসস্থান উন্নয়ন কাৰ্যৰ বাবে ই ডি চিৰ সহায়ত গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপ এনেধৰণৰ—

(১) অভয়াৰণ্যখনৰ অন্তৰ্গত সকলো অঞ্চল বেদখলমুক্ত কৰা

(২) বেদখল হোৱা আৰু ক্ষতিগ্ৰস্ত অঞ্চলসমূহত অভয়াৰণ্যখনত উপযুক্ত বিভিন্ন গছৰ প্ৰজাতি ৰোপণ কৰা

(৩) মথাউৰি আৰু গ্ৰামাঞ্চলসমূহত গৰু-ম'হৰ ঘাঁহ আৰু কাঠখৰিৰ বাবে ব্যাপক হাৰত গছ ৰোপণ

(৪) কাঠখৰিৰ প্ৰজাতিসমূহ ১০-১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে সলনি কৰিব পাৰি। অৱশ্যে প্ৰতিবাৰে নতুন প্ৰজাতি ৰোপণৰ সময়ত ই ডি চিৰ সৈতে আলোচনা কৰা উচিত। অন্তৰ্বৰ্তীকালীন অৱস্থা ই ডি চিৰ সৈতে আলোচনা কৰিব লাগে

(৫) ঘাঁহ উঘলা আৰু প্ৰতিপালনকে ধৰি সকলোধৰণৰ বাসস্থান উন্নয়ন কামত ই ডি চি জড়িত হ'ব লাগে

নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা ঃ

বনানিকৰণৰ বাহিৰে নাৰ্চাৰী হৈছে জীৱন নিৰ্বাহৰ এক উৎকৃষ্ট পন্থা। ইয়াৰ বাবে ল'বলগীয়া পদক্ষেপ এনেধৰণৰ ঃ

১) পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিয়ে পুলি উৎপাদনৰ বাবে ০.২৫ হেক্টৰ নাৰ্চাৰী স্থাপন কৰিব লাগে

২) প্ৰতিটো পুলি সমীপৰ সংমণ্ডলত ৫-৮ টকা দৰত আৰু তাতকৈও কিছু অধিক দৰত আন ঠাইত বিক্ৰী কৰিব পাৰে

৩) নাৰ্চাৰীত ফলৰ গছ, গুৰুত্বপূৰ্ণ উদ্ভিদ আৰু ঔষধি গছৰ পুলি উৎপাদন কৰিব লাগে

জলাশয় সংৰক্ষণ পৰিকল্পনা ঃ

মথাউৰিৰ উত্তৰ আৰু দক্ষিণফালে কেইবাটাও জলাশয় আছে। এসময়ত এই জলাশয়সমূহ গঁড়, বনৰীয়া ম'হ আৰু হাতীৰ বাবে বিশেষভাৱে উপযুক্ত বাসস্থান আছিল। অৱশ্যে মানুহৰ হস্তক্ষেপ আৰু জৈৱিক কাৰণত ক্ৰমশঃ এই জলাশয়সমূহৰ পৰিৱেশ বিনষ্ট হয়।

মথাউৰিৰ দক্ষিণফালৰ জলাশয়সমূহ কোনো বাধা অবিহনে মানুহে অবৈজ্ঞানিক মৎস্য চিকাৰৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰি

আহিছে। তেনেদৰে উত্তৰপাৰৰ জলাশয়সমূহত মাছধৰাৰ লগতে চৰণীয়া স্থান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। একেদৰে বছৰি বানপানীৰ ফলত জলাশয়সমূহ বালিয়ে পুতি পেলোৱাৰ ফলত ইয়াৰ জলধাৰণ ক্ষমতা কমি আহিছে। আনহাতে, অভয়াৰণ্যখনৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলত মানুহে বসতিস্থান হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ বানপানী ৰোধ কৰিবলৈ কেইবাটাও মথাউৰি নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। বানপানী মানুহৰ বাবে সৰ্বনাশী হ'লেও বন্যপ্ৰাণী আৰু অভয়াৰণ্যখনৰ বাবে এয়া আশীৰ্বাদস্বৰূপ। লাওখোৱাৰ পূব আৰু দক্ষিণৰ সীমামূৰীয়া গাঁৱৰ লোকসকলে অভয়াৰণ্যখনৰ 'প্ৰাকৃতিক সীমা' লেট্ৰিজান নৈ বেদখল কৰিছে। যাৰফলত কেইবাটাও প্ৰাকৃতিক পুখুৰীৰ সৃষ্টি হৈছে। কিন্তু লেট্ৰিজান আৰু বৰযুণৰ পানীৰ সোঁত অঞ্চলটোত বন্ধ হৈ পৰিছে। লাওখোৱা অভয়াৰণ্যৰ দক্ষিণ সীমাস্বৰূপ মূল লাওখোৱা সুঁতি সম্পূৰ্ণৰূপে বন্ধ হৈ পৰিছে। ইয়াৰ কাৰণ হৈছে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ শান্তিবাৰা অঞ্চলত বান্ধ আৰু মথাউৰি নিৰ্মাণ। সেয়েহে জলাশয় সংৰক্ষণ, বেদখল উচ্ছেদ আৰু নদীসমূহৰ সোঁত পুনৰ আগৰ অৱস্থালৈ নিয়াটো জৰুৰী।

উক্ত নিৰীক্ষণ অনুসৰি জলাশয় সংৰক্ষণ (বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ আইন আৰু বিধি)ৰ বাবে তলত দিয়া পৰামৰ্শসমূহ আগবঢ়োৱা হ'ল—

(১) গ্ৰামাঞ্চলৰ জলাশয়সমূহৰ বালি নিষ্কাশণ কৰা
(২) গাঁৱৰ জলাশয়সমূহত স্থানীয় বিভিন্ন প্ৰজাতিৰ মাছ পালন
(৩) ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিয়মীয়াভাৱে মাছধৰা আৰু সকলো উপাৰ্জন ই ডি চিৰ একাউণ্টত জমা কৰা
(৪) সিঞ্চন জলসিঞ্চনৰ ব্যৱহাৰ
(৫) জৈৱিক সাৰৰ ব্যৱহাৰেৰে কম পানীত হোৱা খেতি কৰা
(৬) মথাউৰিৰ দক্ষিণপাৰৰ জলাশয়সমূহৰ খনন
(৭) অভয়াৰণ্যখনৰ গাঁৱৰ অঞ্চলৰ বাহিৰত ই ডি চিক মাছ ধৰিবলৈ অনুমতি দিব নালাগে। নিয়ম ভংগকাৰীক উচিত জৰিমনা বিহিব লাগে

বন্যপ্ৰাণী-মানুহৰ সংঘাত হ্ৰাস পৰিকল্পনা ঃ

হাতী, বনৰীয়া ম'হ, বনগাহৰি আৰু অন্যান্য জন্তুৰ আক্ৰমণ সচৰাচৰ ঘটনা। বন্যপ্ৰাণীৰ সৈতে হোৱা সংঘাতে মানুহৰ জীৱন আৰু সম্পত্তিৰ যথেষ্ট ক্ষতি কৰিছে। বন্যপ্ৰাণী-মানুহৰ সংঘাত নিৰাময় কৰাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ ঃ

(১) দলচ্যুত অথবা পথভ্ৰষ্ট বন্যপ্ৰাণীৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখিবৰ বাবে বন বিভাগৰ দ্বাৰা টঙীঘৰ অথবা নিৰীক্ষণ টাৱাৰ স্থাপন কৰিব লাগে। এই টাৱাৰসমূহত নিৰীক্ষণৰ দায়িত্ব গাঁৱৰ লোকসকলক দিয়া উচিত
(২) ই ডি চিত বন্যপ্ৰাণীৰ আক্ৰমণ প্ৰতিৰোধ বাহিনী গঠন
(৩) এই বন্যপ্ৰাণী আক্ৰমণ প্ৰতিৰোধ বাহিনীক বিভাগৰ তৰফৰ পৰা নিয়মীয়াভাৱে টৰ্চ লাইট, চাৰ্জিং লাইট, ফটকা আৰু কেৰাচিন যোগান ধৰা উচিত
(৪) প্ৰতিৰোধ বাহিনীৰ কাৰ্যকলাপ ই ডি চিয়ে নিয়মীয়াভাৱে নিৰীক্ষণ কৰিব লাগে
(৫) সকলো প্ৰকাৰৰ শস্য নিয়মীয়াভাৱে বীমা কৰিব লাগিব
(৬) বাহিনীটোৰ সকলো সদস্যক প্ৰধানমন্ত্ৰী সুৰক্ষা বীমা যোজনাৰ অধীনত সামৰি ল'ব লাগে
(৭) বন বিভাগে এককালীন সাহায্যৰ ধন বৃদ্ধি কৰিব লাগে
(৮) ক্ষতিপূৰণৰ ধন ক্ষতিগ্ৰস্ত পৰিয়ালসমূহক সহজ পদ্ধতিৰে মোকলাই দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে যাতে তেওঁলোকে দীৰ্ঘদিন অপেক্ষা কৰিব নালাগে
(৯) ই ডি চিৰ সভাপতি হিচাপে কোনো ব্যক্তিকে দুবাৰতকৈ অধিক কাৰ্যকালৰ দায়িত্ব দিব নালাগে। এবাৰত সভাপতিৰ কাৰ্যকাল সৰ্বাধিক ৩/৪ বছৰ হোৱা উচিত
(১০) অভয়াৰণ্যখনৰ সীমামূৰীয়া অঞ্চলসমূহৰ ৰাজহ ভূমিসমূহ চিনাক্ত কৰিব লাগে

চৰণীয়া স্থানৰ পৰিকল্পনা ঃ

পূব ফুটলজাৰ বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য গৰু-ম'হ চৰোৱাৰ বাবে উচ্চ হাৰত প্ৰভাৱান্বিত হৈ আহিছে। ইয়াক নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ল'বলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

১) গৰু-ম'হ চৰোৱা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ই ডি চিয়ে কিছুমান প্ৰক্ৰিয়া গ্ৰহণ কৰা উচিত। উদাহৰণস্বৰূপে চৰাবলৈ নিয়া গৰু-ম'হৰ সংখ্যা নিৰ্ধাৰণ অথবা বন সংৰক্ষণৰ নিয়ম অনুসৰি বিশেষ অঞ্চল চৰণীয়া স্থান হিচাপে ঘোষণা কৰিব পাৰে।

২) উচ্চ উৎপাদনক্ষম গৰু-ম'হৰ প্ৰজাতি স্থানান্তৰণৰ জৰিয়তে ক্ৰমশঃ বৰ্তমান থকা গৰু-ম'হৰ সংখ্যা হ্ৰাস কৰিব পাৰি। ইয়াৰ বাবে যথোপযুক্ত আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। যেনে উচ্চ উৎপাদনক্ষম গৰু-ম'হৰ বিক্ৰেতাক উচিত ক্ষতিপূৰণ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।

৩) ই ডি চিয়ে বৃহৎসংখ্যক গৰু-ম'হ পালন কৰা পৰিয়ালৰ ওপৰত বিত্তীয় নিৰুৎসাহজনক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে। উদাহৰণস্বৰূপে অভয়াৰণ্যৰ ভিতৰত গৰু-ম'হ চৰোৱাৰ বিনিময়ত মূল্য নিৰ্ধাৰণ কৰিব পাৰে।

৪) বন বিভাগে গোশালাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

৫) উচ্চ দুগ্ধ উৎপাদন ক্ষমতাসম্পন্ন গৰু পালনেৰে ই ডি চিয়ে দুগ্ধ বিকাশ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

৬) প্ৰতিবছৰে গৰু-ম'হ চৰোৱা কাৰ্য নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ই ডি চিয়ে সচেতনতামূলক আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

৭) সকলো গৰু-ম'হকে টীকাকৰণ কৰিব লাগে আৰু ই ডি চিয়ে ইয়াৰ নিৰীক্ষণ কৰিব লাগে। টীকাকৰণ নকৰা জন্তুক অভয়াৰণ্যখনত চৰাবলৈ অনুমতি দিব নালাগে।

৮) তথ্য, যোগাযোগ আৰু প্ৰযুক্তি (আই চি টি)ৰ জৰিয়তে চৰণীয়া পথাৰৰ প্ৰকাৰ অধ্যয়ন কৰি শুদ্ধ পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।

পৰিৱেশ-পৰ্যটন পৰিকল্পনা

বৰ্তমান লাওখোৱা অভয়াৰণ্যত বন্যপ্ৰাণীৰ সংখ্যা যথেষ্ট কম হোৱা বাবে অভয়াৰণ্যখনত বন্যপ্ৰাণী পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনীয়তা যথেষ্ট কম। অৱশ্যে বন বিভাগে শেহতীয়াভাৱে গ্ৰহণ কৰা বন্যপ্ৰাণী স্থানান্তৰকৰণ আঁচনিৰ জৰিয়তে আৰু আৱাসীসকলৰ সুৰক্ষাৰ জৰিয়তে অহা পাঁচ বছৰত অভয়াৰণ্যখনত পৰ্যটনৰ সম্ভাৱনীয়তা গঢ়ি তুলিব পাৰি। বৰ্তমান ইয়াত পৰ্যটন আন্তঃগাঁথনি অত্যন্ত শোচনীয়। পৰিৱেশ-পৰ্যটনৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া পদক্ষেপসমূহ এনেধৰণৰ—

১। লাওখোৱাত শিক্ষামূলক পৰ্যটনৰ বৃহৎ সম্ভাৱনীয়তা আছে। বন বিভাগে ইয়াৰ বাবে প্ৰচাৰ চলোৱা উচিত।
২। ই ডি চি সদস্যসকলৰ ঘৰত পৰ্যটক থকাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বাবে এতিয়াৰে পৰা পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা উচিত।
৩। গাঁওখনৰ সম্প্ৰদায়সমূহৰ ঘৰত পৰ্যটক থকাৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বাবে বিভাগে পুঁজি যোগান ধৰিব লাগে।
৪। বন বিভাগ আৰু স্থানীয় ৰাইজৰ সহায়ত কিছুসংখ্যক পৰিৱেশ-পৰ্যটন স্থল বিকশিত কৰিব লাগে।
৫। এই পৰিৱেশ-পৰ্যটন পথসমূহ বন বিভাগে প্ৰচাৰ কৰা উচিত।
৬। পৰ্যটন আৰু বিদেশী ভাষাত স্থানীয় পৰ্যটক সহায়ক (টুৰিষ্ট গাইড)ক প্ৰশিক্ষণ দিয়া উচিত।
৭। বাণিজ্যিক পৰ্যটন বন্ধ কৰিব লাগে।
৮। অভয়াৰণ্য দৰ্শনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া বাহনসমূহ ই ডি চি অথবা বন বিভাগৰ মালিকনাধীন হ'ব লাগে।

১০। প্ৰয়োগৰ কৌশল, সময়সীমা আৰু বাজেট

১০.১.১ নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা মেট্ৰিক্স

তিনিখন উপ-পৰিকল্পনা মূলতঃ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ কাৰণে কিছু নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতা প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰতিখন উপ-পৰিকল্পনাৰ বাবে পৃথকে এই নিয়ম আৰু দায়বদ্ধতাসমূহ দেখুওৱা হ'ল।

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পক্ষসমূহ	পৰিকল্পনা	মানৱ সম্পদ	প্ৰশিক্ষণ	ধনৰ যোগান	উৎপাদন আৰু মূল্য সংযোজন	বিপণন	এম এণ্ড ই
ই ডি চি	✓	✓			✓	✓	✓
এন জি অ'	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
দক্ষ সংস্থা	✓	✓	✓		✓		
বন বিভাগ	✓	✓		✓		✓	✓
সংশ্লিষ্ট বিভাগ	✓	✓		✓			✓

গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পক্ষসমূহ	ই ডি চি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ'	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান	ভাৰত চৰকাৰ/কৰ্প'ৰেট
সৌৰশক্তি	✓	✓	✓	✓		✓
সৌৰ/হাইব্ৰীড ষ্ট্ৰট লাইট	✓	✓	✓	✓		✓
সিঞ্চন জলসিঞ্চন	✓	✓	✓			
ৰন্ধন গেছ	✓	✓		✓		✓
শক্তিচালিত পাম্প	✓	✓	✓	✓		✓
প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	✓	✓		✓	✓	✓
ৰাজহুৱা সভাগৃহ আৰু ই ডি চি কাৰ্যালয়	✓	✓				
পথ	✓	✓	✓			
ৱাটছান (WATSAN)	✓	✓	✓	✓		✓
বিদ্যালয়	✓	✓				
স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি	✓	✓	✓	✓	✓	✓
জৈৱ কৃষি/পচনসাৰ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

বন উন্নয়ন পৰিকল্পা

পক্ষসমূহ	ই ডি চি	বন বিভাগ	সংশ্লিষ্ট বিভাগ	এন জি অ’	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান	জিলা প্ৰশাসন
বন সংৰক্ষণ	✓	✓		✓		
বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণ	✓	✓		✓	✓	
বাসস্থান উন্নয়ন	✓	✓		✓		
নাৰ্চাৰী উন্নয়ন	✓	✓		✓	✓	
জলাশয় সংৰক্ষণ	✓	✓		✓		✓
মানুহ-বন্যপ্ৰাণী সংঘাত	✓	✓		✓		
চৰণীয়া পথাৰ নিয়ন্ত্ৰণ	✓	✓	✓	✓		
পৰিৱেশ-পৰ্যটন	✓	✓	✓			

১০.২ বিত্ত যোগান আৰু বাজেট

তিনিখন উপ-পৰিকল্পনা মূলতঃ জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা, গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাৰ্ষিক প্ৰয়োজনৰ ভিত্তিত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে বাজেট প্ৰস্তুত কৰা হয়। ইয়াৰ এখন তালিকা তলত দিয়া হ’ল।

ক্ৰমি নং	পৰিকল্পনা	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
২	গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
৩	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা		
	মুঠ		

জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	দক্ষতা বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণ		
২	দুগ্ধ উৎপাদন		
৩	হাঁহ/কুকুৰা/মীন পালন		
৪	কম্পিউটাৰ		
৫	ব্যৱসায়-বাণিজ্য		
৬	হস্তশিল্প		
৭	সা-সৰঞ্জাম		
৮	মূল্য সংযোজন আৰু প্ৰমাণ-পত্ৰ		
৯	পেকেজিং আৰু বিপণন		
১০	প্ৰশিক্ষণমূলক ভ্ৰমণ		
১১	আত্মসহায়ক গোট/যুটীয়া দায়বদ্ধ গোট/ক্লাষ্টাৰ গঠন আৰু ঋণ		
১২	পৰ্যটক সহায়ক		
১৩	পৰিৱেশ-পৰ্যটন আৰু গৃহ পৰ্যটন		
১৪	আইচক্ৰীম কাৰখানা		
১৫	চুপাৰি উদ্যোগ উন্নয়ন		
১৬	খোৱাপানীৰ বটল		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ (টকাত)	মন্তব্য
১	সৌৰশক্তি		
২	সৌৰ/হাইব্ৰিড ষ্ট্ৰিট লাইট		
৩	সিঞ্চন জলসিঞ্চন		
৪	ৰন্ধন গেছ		
৫	শক্তিচালিত পাম্প		
৬	প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ		
৭	ৰাজহুৱা সভাগৃহ আৰু ই ডি চিৰ কাৰ্যালয়		
৮	পথ		
৯	ৱাটছান (WATSAN)		
১০	বিদ্যালয়		
১১	স্বাস্থ্য আন্তঃগাঁথনি		
১২	জৈৱিক কৃষি / পচন সাৰ		
	মুঠ		

বাৰ্ষিক বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

ক্ৰমিক নং	কামৰ ভাগ	পৰিমাণ	মন্তব্য
১	০.২৫ হেক্টৰত নাৰ্চাৰী		
২	৫০-১০০ হেক্টৰত কাঠখৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ		
৩	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পৰা ৫জন যুৱকক স্থানীয় সুৰক্ষা স্কোৱাডত নিয়োগৰ বাবদ দৰমহা। ২৮০ টকাকৈ প্ৰতিদিনে হাজিৰা বা ৩৬৫ দিনত ৫জনৰ খৰচ	৫,১১,০০০.০০	
৪	পোছাক আৰু সঁজুলি খৰচ	৬০,০০০.০০	
৫	স্থানীয় সুৰক্ষা স্কোৱাডৰ প্ৰশিক্ষণ	৫,০০০.০০	
৬	জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰোৱা	৫,০০,০০০.০০	
৭	জন্তুৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড	৫,০০০.০০	
৮	টঙীঘৰ নিৰ্মাণ (অস্থায়ী)	৫০,০০০.০০	
৯	শস্য বীমা	১,০০,০০০.০০	
১০	জীৱন বীমা	২,০০,০০০.০০	
১১	পোহনীয়া জন্তু বীমা	৫০,০০০.০০	
	মুঠ		

১০.৩ কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা আৰু কৌশল ঃ

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ লক্ষ্যত উপনীত হোৱাৰ বাবে তিনিওটা উপ-পৰিকল্পনা মূলতঃ গাঁও উন্নয়ন পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ কিছুমান হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা কৌশল থাকিব লাগিব। হ্ৰস্বকালীন কৌশল ০-৫ বছৰৰ বাবে আৰু দীৰ্ঘকালীন কৌশল ৫-১০ বছৰৰ বাবে গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

জীৱিকা উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

জীৱিকা কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি— দক্ষতা, উৎপাদন আৰু বিপণন-মূল্য সংযোজন। ৰাইজৰ বাবে প্ৰথমে অতিশয় দৰকাৰী দক্ষতা। দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন মূল পৰ্যায় আৰু অগ্ৰগতি পৰ্যায় হিচাপে চাব পাৰি। এবাৰ বাণিজ্য আৰু দক্ষতাৰ প্ৰয়োজন পূৰণ হোৱাৰ পাছত পুৰুষ-মহিলাসকলোৰে বাবে পৰ্যায়ক্ৰমে মূল দক্ষতা এবছৰৰ ভিতৰত প্ৰদান কৰিব লাগে। এই সময়ছোৱাত কিছু প্ৰশিক্ষাৰ্থীয়ে উৎপাদন আৰম্ভ কৰিব পাৰে। গুণগত মান আৰু মূল্যৰ ক্ষেত্ৰত উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰযোগ্য মূল্যায়ন আৰু ব্ৰেণ্ড সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ উপলব্ধ বজাৰলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

গাঁও উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনাক হ্ৰস্বকালীন আৰু দীৰ্ঘকালীন দুভাগত ভগাব পাৰি। হ্ৰস্বকালীন পদক্ষেপত সৌৰ বিদ্যুতৰ ব্যৱস্থা, এল পি জি সংযোগ, ৰাজহুৱা সভাঘৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ গৃহ নিৰ্মাণ, পানী, অনাময় ব্যৱস্থাৰ উপলব্ধতা আদিক সামৰি ল'ব লাগে। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে জলসিঞ্চন, শক্তিচালিত পাম্প আদি সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা ঃ

বন উন্নয়ন কাৰ্যকৰী পৰিকল্পনা হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনা আৰু দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰে গঠিত। হ্ৰস্বকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বন সুৰক্ষা স্কোৱাডৰ গঠন আৰু সুৰক্ষা, নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, জলাশয়ৰ পৰা বালি আঁতৰ কৰা, বন্যপ্ৰাণীৰ উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধী স্কোৱাড, টঙীঘৰ নিৰ্মাণ আৰু খৰিৰ বাবে গছ ৰোপণ আদি অন্তৰ্ভুক্ত। দীৰ্ঘকালীন পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত বৃক্ষৰোপণ, শস্যৰ উন্নতি আৰু বাসস্থান উন্নতি সামৰি লোৱা হৈছে।

১০.৪ প্ৰতিষ্ঠান নিৰ্মাণ, নেটৱৰ্কিং আৰু অংশীদাৰিত্ব

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ই ডি চি) ঃ আন্তঃগাঁথনিৰ সম্পদ সৃষ্টি আৰু গাঁও আৰু বনভূমি উন্নয়নৰ কাৰণে সমল কেন্দ্ৰ হিচাপে ই ডি চিক গঢ়ি তুলিব লাগিব। প্ৰস্তাৱিত ই ডি চি কাৰ্যালয়ত ৰাজহুৱা সভাগৃহৰ লগতে আধুনিক সা-সুবিধা যেনে কম্পিউটাৰ, টিভি, জেনেৰেটৰ আদি থাকিব লাগিব। কম্পিউটাৰ ব্যৱহাৰ, তথ্য/হিচাপ ৰখা আৰু আপডেট কৰা আদি কামৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে ই ডি চি সদস্যসকলৰ দক্ষতা বৃদ্ধি কৰিব লাগে। ই ডি চি কাৰ্যালয়টো সমল কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰলৈ উন্নত কৰিব লাগে। ই ডি চিৰ সদস্যসকলৰ নেটৱৰ্কিং দক্ষতা উন্নত কৰা আৰু চৰকাৰী আঁচনি সন্দৰ্ভত সজাগতা গঢ়াৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লগতে অংশীদাৰিত্বৰ বিষয়ে তথ্য প্ৰদান কৰিব লাগে।

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি
লাওখোৱা বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্য
নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭লৈ)

অধ্যায় - তিনি

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নম্বৰ	শিৰোনাম
I (ক)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ ভাৰতৰ মানচিত্ৰত অৱস্থিতি
I (খ)	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অৱস্থিতি মানচিত্ৰ
II	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিলৈ যাব পৰা ব্যৱস্থা
III (ক)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ
III (খ)	বুজাবুজিৰ চুক্তি/প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি
IV	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্য
V	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যৰ দলীয় ফটো
VI	পি আৰ এ আৰু এফ জি চিৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (চহীযুক্ত তালিকা)
VII (ক)	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্পদ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ মানচিত্ৰ
VII (খ)	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ
VII (গ)	ভেন ডায়েগ্ৰাম
VIII	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)
IX (ক)	পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)
IX (খ)	চিলাই প্ৰশিক্ষণৰ তালিকা (সম্পূৰ্ণ)
X	আলোকচিত্ৰ
XI	জি পি এছ স্থানাংক
XII	এছ ডি পি প্ৰতিবেদন

পৰিশিষ্ট - I (ক)

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ ভাৰতৰ মানচিত্ৰত অৱস্থিতি

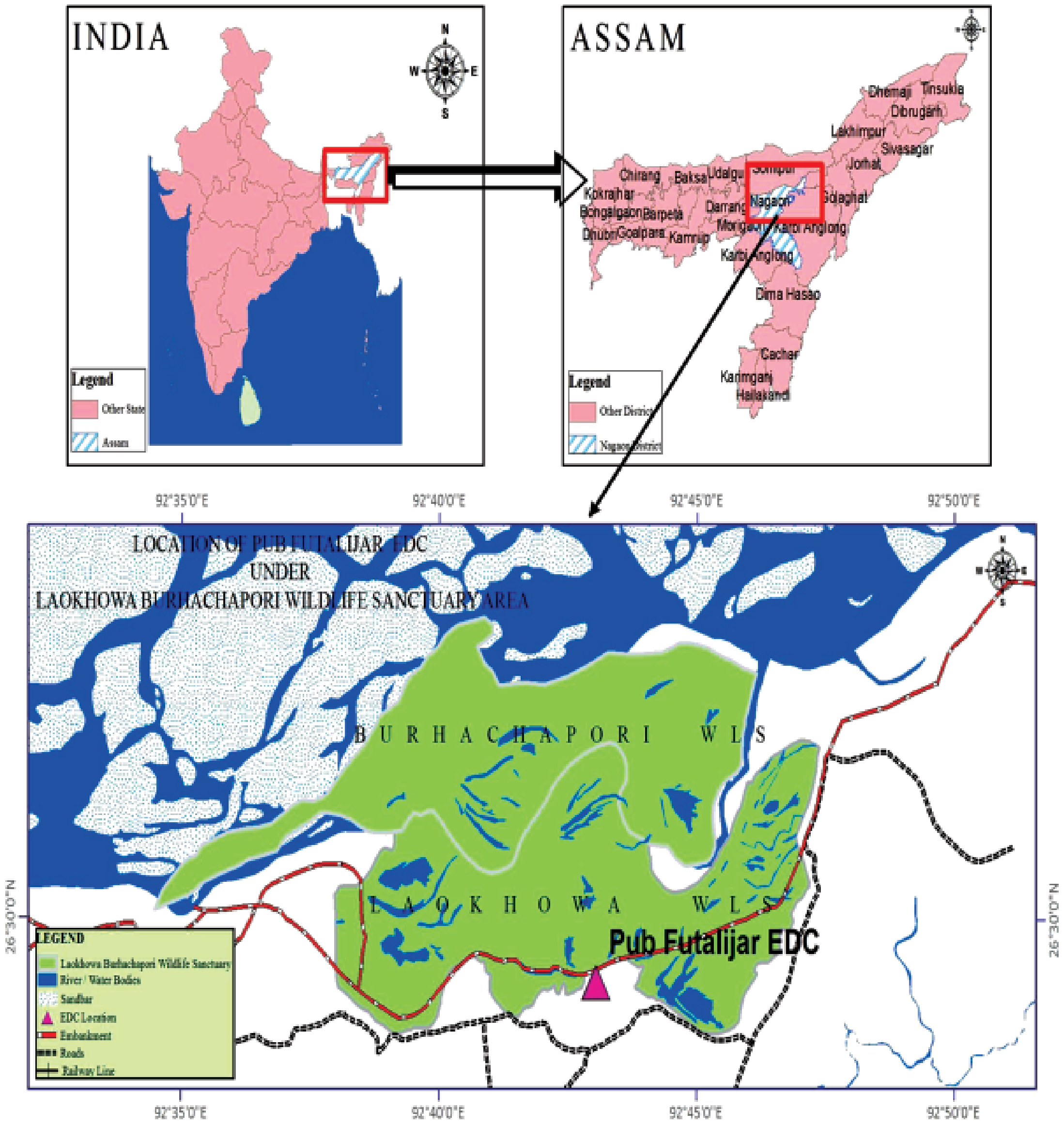

পৰিশিষ্ট - I (খ)

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ অৱস্থিতি মানচিত্ৰ

লাওখোৱা বুঢ়াচাপৰি বন্যপ্ৰাণী অভয়াৰণ্যৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিসমূহৰ অৱস্থিতি

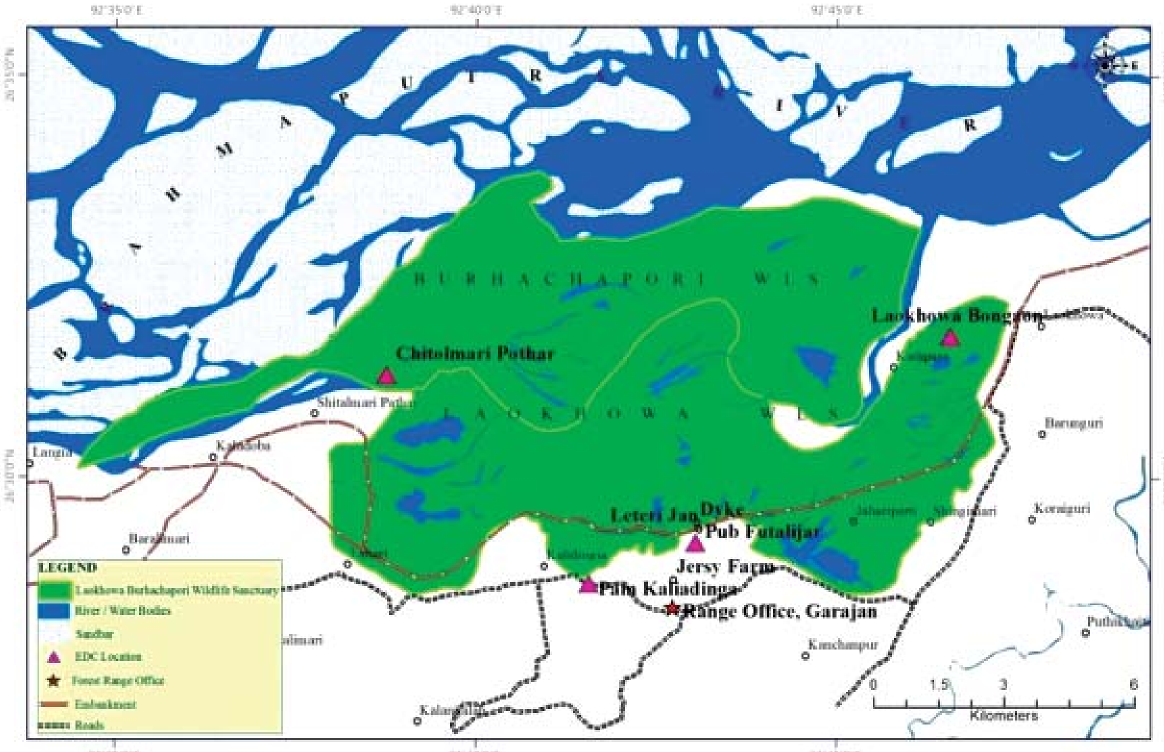

পৰিশিষ্ট - II

পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিলৈ যাব পৰা ব্যৱস্থা

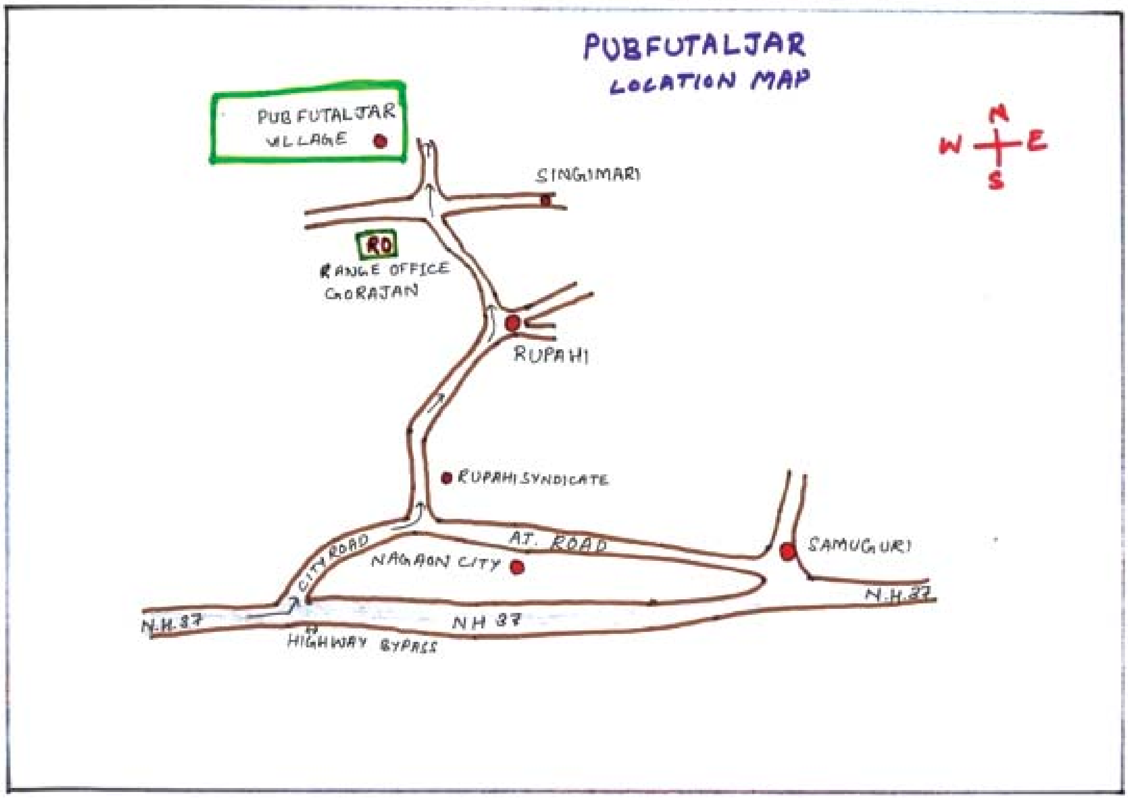

পৰিশিষ্ট - III (ক)

পৰিবেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ পঞ্জীয়ন প্ৰমাণ-পত্ৰ

Memo No. [illegible] Dated Bokakhat the [illegible]

GOVERNMENT OF ASSAM

OFFICE OF THE DIRECTOR
KAZIRANGA TIGER RESERVE
BOKAKHAT, ASSAM

CERTIFICATE OF REGISTRATION OF EDC

Registration No. EDC/WLN/ 5 / 2009

Hereby certified that *PUB FUTALJAR* **Eco Development Committee** of Village **PUB FUTALJAR** which was approved by Conservator of Forests (HQ) Wildlife as forwarded vide letter no. A/WLN/Eco-Dev.Committee/247 dated Nagaon, the 6th May/2002, under the provision of rule 7 (VII) of Assam Joint (peoples participation) Forest Management Rules – 1998, has been re-registered under **Nagaon Wildlife Division, Nagaon** in jurisdiction of the **Kaziranga Tiger Reserve.**

The registration of the committee has been done to encourage peoples participation in conservation, protection and implementation of developmental works in the fringe villages of the **Laokhowa / Burhachapori** Wildlife Sanctuaries.

Recommended by

D.F.O.
Nagaon Wildlife Division
Nagaon
cum
C.E.O.
Nagaon Wildlife Divisional
Forest Development Agency

Approved by

Director
Kaziranga Tiger Reserve
Bokakhat
cum
Chairman
Nagaon Wildlife Divisional
Forest Development Agency

N:B: Please read carefully the rules written overleaf.

পৰিশিষ্ট - III (খ)

বুজাবুজিৰ চুক্তি-প্ৰস্তাৱৰ প্ৰতিলিপি

সাধাৰণ সভাৰ কাৰ্য্যবিৱৰণী

তাৰিখঃ-

সময়ঃ-

স্থানঃ-

আজি ইংৰাজী [illegible] তাৰিখে [illegible] ই ডি ছিৰ কৰ্য্যকৰী সদস্য নিৰ্বাচনৰ বাবে এখনি সাধাৰণ সভা আহ্বান কৰা হয়। সভাখন আহ্বান কৰে শ্ৰী প্ৰদীপ চন্দ্ৰ ভূঞা দেৱে।

ই ডি ছিৰ সভাপতি শ্ৰী/মঃ মুজিবুৰ ৰহমানৰ উপস্থিতিত আজিৰ সভাৰ কাম নিয়াৰীকৈ চলাই নিবৰ বাবে শ্ৰী/মঃ নাজিৰুল ইছলামক চেয়াৰপাৰ্চন হিচাপে নিৰ্বাচিত কৰে। তেওঁৰ নামটো প্ৰস্তাৱ কৰে শ্ৰী/মঃ আমিৰ হুছেইন দেৱে আৰু সমৰ্থন কৰে শ্ৰী/মঃ ওচমান গনি দেৱে।

চেয়াৰপাৰ্চনৰ আসন গ্ৰহণৰ পাছত সভাৰ উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা কৰে সদস্য সচিব/আহ্বায়ক শ্ৰী প্ৰদীপ চন্দ্ৰ ভূঞা দেৱে।

উদ্দেশ্য ব্যাখ্যা কৰি সদস্য সচিবে কয় যে ই ডি ছি সমূহক অধিক সক্ৰিয় কৰি তুলিবলৈ চৰকাৰী নিৰ্দেশনা অনুযায়ী কিছু কাৰ্য্যবাহী সদস্য নিৰ্বাচনৰ জৰিয়তে অন্তৰ্ভূক্ত কৰি সমিতি সমূহ গতিশীল কৰাটো আজিৰ সভাৰ মূল উদ্দেশ্য। লগতে বিগত দিনবোৰত সমিতিৰ কাম-কাজ আৰু আগন্তুক দিনত সমিতিৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

চিনাকী পৰ্ব সমাধান হোৱাৰ পাছত সভাৰ চেয়াৰপাৰ্চনে ইতিমধ্যে নিৰ্বাচিত সভাপতি পদটোৰ বাহিৰে উপ-সভাপতি এজন আৰু (৬) ছয়জন কাৰ্য্যবাহী সদস্য নিৰ্বাচন প্ৰক্ৰিয়া আৰম্ভ কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিয়াত নিম্নোক্ত ব্যক্তি সকলক নিৰ্বৰ্বাচিত কৰা হয়। চৰকাৰী গাঁওবুঢ়া আৰু পঞ্চায়তৰ নিৰ্বাচিত স্থানীয় এজন প্ৰতিনিধি সমিতিৰ এক্স অফিছিঅ সদস্য হব, সেয়ে তালিকাত তেওঁলোকৰ নাম সংশ্লিষ্ট কৰা হয়।

	সম্পূৰ্ণ নাম	প্ৰস্তাৱক	সমৰ্থক
উপ-সভাপতি-(এজন)–	মোঃ ওচমান গনি	মোঃ হাবিবুৰ ৰহমান -	চাইদুল হক (৩)
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (১)–	" আমিৰ হুছেইন	" নাৱৰ আলী -	নাজিৰুল ইছলাম
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (২)–	" মুজিবুৰ ৰহমান	" মফিজ উদ্দিন -	চাইদুল হক (২)
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (৩)–	" মোঃ [illegible] চৌধুৰী	" হবিবুল্লাহ -	জামাল উদ্দিন
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (৪)–	" সাক্কাৰ উদ্দিন	" নাজিৰ হুচেন -	[illegible] উল্লাহ
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (৫)–	" মুনু আলী	" ৰিয়াজুল ইছলাম -	নজৰুল আমিন
কাৰ্য্যবাহী সদস্য (৬)–	" চাইদুল হক	" জালাল উদ্দিন -	সক্কাৰ উদ্দিন
চৰকাৰী গাঁওবুঢ়া ----	" সিৰাজুল ইছলাম		
পঞ্চায়ত প্ৰতিনিধি ----	" সাইফুল ইছলাম (৩)		

সভাৰ চেয়াৰপাৰ্চনৰ চহী

[signature]

ক্ৰমশঃ......

পূৰ্ব মুড়াইলজান I.D.C কমিটিৰ
সাধাৰণ সভা

স্থান ঃ— মুড়াইলজান গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্য্যালয়
তাৰিখ ঃ— ২৪/১০/২০০৯
সময় ঃ— বিয়লি ৩ বজাত

আজি ইং ২৪/১০/২০০৯ তাৰিখে শনিবাৰে বিয়লি ৩ বজাত মুড়াইলজান গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্য্যালয় প্ৰাংগণত পূৰ্ব মুড়াইলজান E.D.C. কমিটিৰ এখনি সাধাৰণ সভা অনুষ্ঠিত হয়। সভাত মোঃ আইনাল ইছলাম মহোদয়ে সভাপতিত্ব কৰে। সভাত আমাৰ পূৰ্ব মুড়াইলজান E.D.C কমিটিৰ সভাপতি মাননীয় সাহেদ আলীৰ মৃত্যু হোৱাত সভাই ১ মিনিট সময় মৌন ব্ৰত পালন কৰা হয় আৰু সভাৰ শোক প্ৰকাশ কৰে।

আমাৰ পূৰ্ব মুড়াইলজান E.D.C. কমিটিৰ সভাপতি মৃত্যু হোৱাত আজিৰ সভাই মোঃ ছামছুল আলমক উক্ত কমিটিৰ সভাপতি হিচাপে নিয়োগ কৰে। আজিৰ পৰা পূৰ্ব মুড়াইলৰ E.D.C কমিটিৰ স্থায়ী সভাপতি হিচাপে মোঃ আলমক সম্পূৰ্ণ দায়িত্ব দিয়া হয়। আজিৰ পৰা মোঃ আলম পূৰ্ব মুড়াইলজান E.D.C কমিটিৰ সম্পূৰ্ণ কাম কাজ চলাই নিবৰ বাবে এক প্ৰকাৰ পূৰ্ণ দায়িত্ব দি সভাৰ গ্ৰহণ কৰে।

সদস্য সচিবৰ চহী
শ্ৰী প্ৰদীপ চন্দ্ৰ [illegible]

সভাৰ সভাপতিৰ চহী
24-10-09

ক্রমশঃ......

উপস্থিত সভ্যৰ তালিকা

.... ই,ডি,ছিৰ সাধাৰণ সভা

তাৰিখঃ- [illegible]

স্থানঃ- [illegible]

ক্ৰমিক নং------------ সমপূৰ্ণ নাম--চহী/টিপ চহী------------

(১) Md. Khairul Islam

(২) Md. Samsul Alam.

(৩) Md. Zahir Hussain Secy BNS

(৪) Osman Gani.

(৫) Md. Habibur Rahman

(৬) [illegible]

(৭) [illegible]

(৮) মো: মইনুল হক

(৯) শ্ৰীমিন্টু বৰা

(১০) শ্ৰী [illegible]

(১১) Md. Asgar Ali

(১২) Md. Nabab Ali

(১৩) Md. Harisul Islam

(১৪) আমিৰ উদ্দিন

(১৫)

(১৬) মোঃ হবিবুৰ ৰহমান

(১৭) আলিম উদ্দিন

(১৮) মোঃ মইনুল হক

সদস্য সচিবৰ চহী

শ্ৰী [illegible]

সভাৰ চেয়াৰপাৰ্চনৰ চহী

[illegible]

ক্ৰমশঃ......

[illegible] সুবিধাবাদ [illegible] পরিষদের সভা

স্থান— সুবিধাবাদ [illegible] কার্যালয়।

তারিখ— ২৪/১০/০৯

১৯। Md. Bahaoul Islam.

২০। Md. Habib ullah

২১। Md. Mainul Haque

22। [illegible]

23। Shahid ullah.

২৪। Md. Habi Bur Rahman.

২৫। মো: [illegible]

26। Md. Abdur Rouf Chowdhury.

27। Md. Saidur Rahman

28। Md. Fakarur uddin

29। Md. Shafiqul Islam

30। Md. Aimal Hussain.

31। Md. Nazrul Islam।

32। [illegible]

33। মো: আবুল [illegible]।

[illegible]

শ্রী [illegible]

[signature] 24-10-09

ক্রমশঃ......

সভা আহবানকারী ইউ.পি. চেয়ারম্যান সাহেবের সভা
স্থান — [illegible] পরিষদ কার্যালয়
তারিখ — ২৪/১০/২০০৯

34/ মোঃ নজিবুর রহমান।
35/ মোঃ আজিজুল হক
36/ Md. Gulam Mostufa.
37/ মোঃ আব্দুল জলিল।
38/ Md. Samsul Hoque.
29/ Md. Ainul Hoque.
40/ মোঃ সুলতান আলী।
41/ Md. Anisuz Zaman
42/ Md. Abdul Subhan.
43/
44/ মোঃ জসিম উদ্দিন।
মোঃ আব্দুল মজিদ।
45/ মোঃ আতাবালী
46/ মোঃ জামাল উদ্দিন
47/ Md. Khairuz Zaman.
48/ মোঃ জাহিদুল ইসলাম
49/ মো. রহমত
50/ আব্দুল ওয়াহাব।

24-10-09

সদস্য সচিব [illegible]
শ্রী প্রদীপ চন্দ্র [illegible]

সভাপতি [illegible]

পৰিশিষ্ট - IV

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যসকল

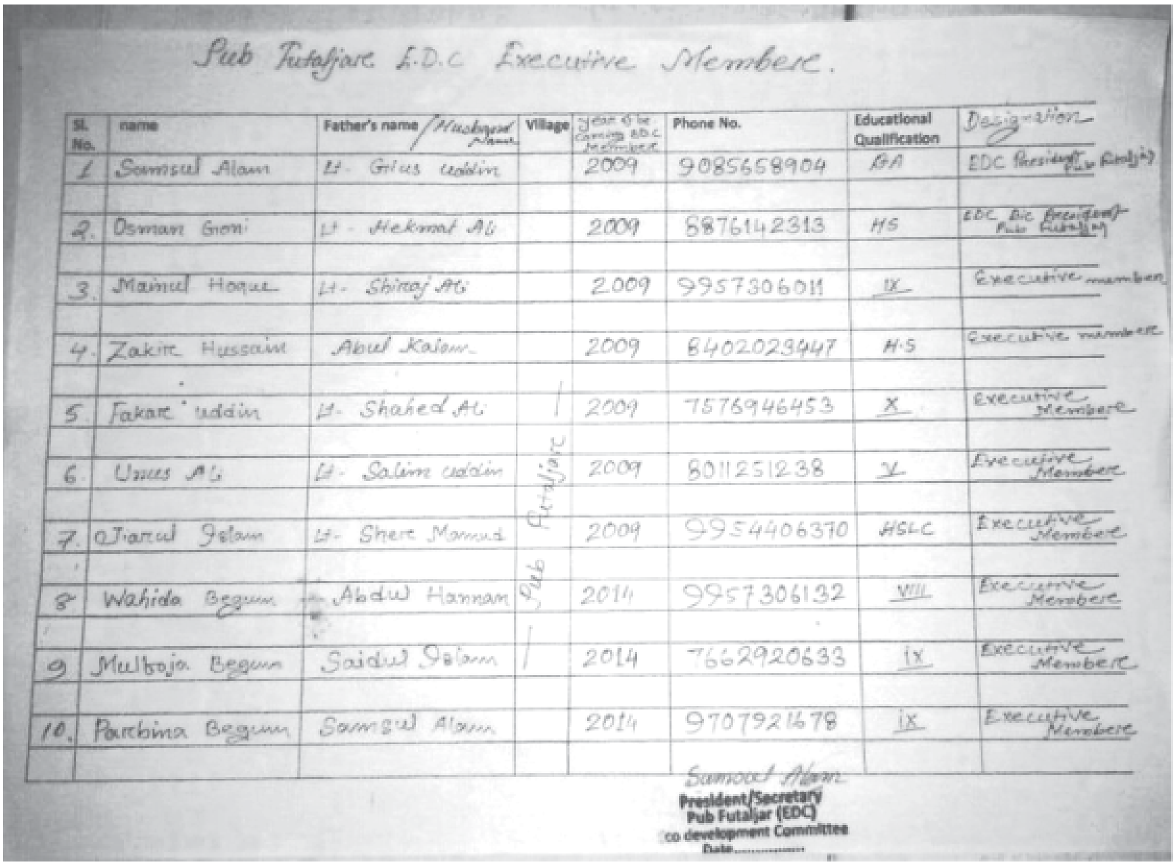

Pub Futaljar E.D.C Executive Member.

Sl. No.	name	Father's name / Husband Name	Village	year of be coming EDC Member	Phone No.	Educational Qualification	Designation
1	Samsul Alam	Lt- Gilus uddin	Pub Futaljar	2009	9085658904	BA	EDC President Pub Futaljar
2.	Osman Goni	Lt - Hekmat Ali		2009	8876142313	HS	EDC Vic President Pub Futaljar
3.	Mainul Hoque	Lt- Shiraj Ali		2009	9957306011	IX	Executive member
4.	Zakir Hussain	Abul Kalam		2009	8402023447	H.S	Executive member
5.	Fakar uddin	Lt- Shahed Ali		2009	7576946453	X	Executive Member
6.	Unus Ali	Lt- Salim uddin		2009	8011251238	V	Executive Member
7.	Ojarul Islam	Lt- Sher Mamud		2009	9954406370	HSLC	Executive Member
8	Wahida Begum	Abdul Hannan		2014	9957306132	VIII	Executive Member
9	Mulboja Begum	Saidul Islam		2014	7662920633	ix	Executive Member
10.	Parbina Begum	Samsul Alam		2014	9707921678	ix	Executive Member

Samsul Alam
President/Secretary
Pub Futaljar (EDC)
co development Committee
Date.................

পৰিশিষ্ট - V

পূব ফুটালজাৰ পৰিৰেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ কাৰ্যকৰী সদস্যসকলৰ দলীয় ফটো

বাঁওফালৰ পৰা সোঁপাললৈ কাৰ্যকৰী সদস্যসকলৰ নাম ক্ৰমে ঃ চামচুল আলম, মইনুল হক, জাকিৰ হুছেইন, ফকৰুদ্দিন ওচমান গণি, জিয়াৰুল ইছলাম, ইউনুছ আলি, মুলফুজা বেগম, পাৰবিনা বেগম, ৰাহিদা বেগম।

পৰিশিষ্ট - VI

পি আৰ এ আৰু এফ জি ডিৰ সময়ত উপস্থিত থকা সদস্যৰ তালিকা (চহীযুক্ত তালিকা)

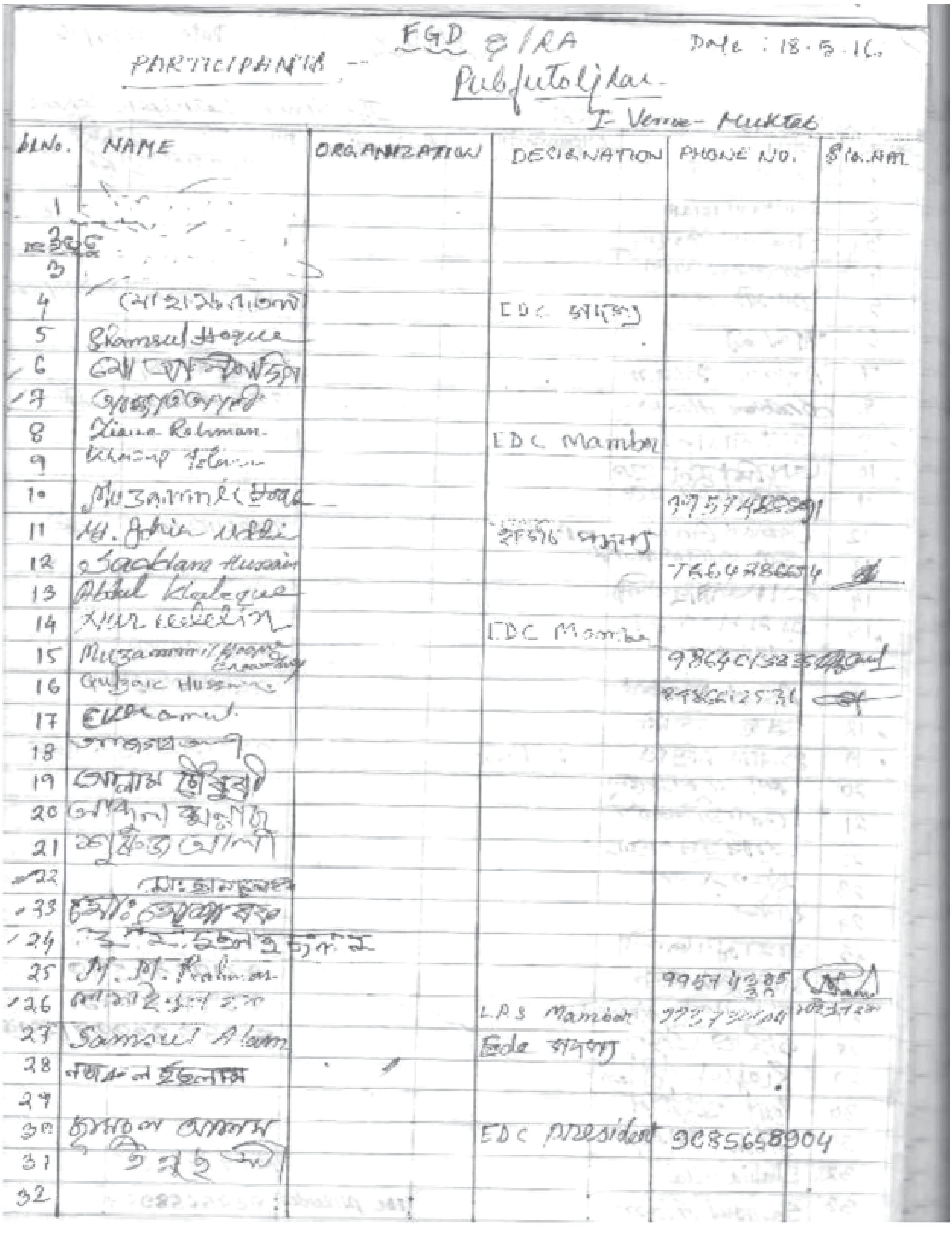

PARTICIPANTS – FGD & PRA Pubjutoljhar

Date : 18.5.16.

Venue – Muktab

Sl. No.	NAME	ORGANIZATION	DESIGNATION	PHONE NO.	Sig.
1	[illegible]				
2	[illegible]				
3					
4	[illegible]		EDC সদস্য		
5	Shamsul Hoque				
6	[illegible]				
7	[illegible]				
8	Ziaur Rahman		EDC Member		
9	[illegible]				
10	Muzammil [illegible]			97574[illegible]91	
11	M. Johir Uddin		[illegible] সদস্য		
12	Saddam Hussain			7664286654	[illegible]
13	Abdul Khaleque				
14	[illegible]		EDC Member		
15	Muzammil Hoque Chowdhury			9864013835	[illegible]
16	Gulzar Hussain			[illegible]8612531	[illegible]
17	[illegible]				
18	[illegible]				
19	[illegible] চৌধুৰী				
20	[illegible]				
21	[illegible]				
22	[illegible]				
23	[illegible]				
24	[illegible]				
25	M. M. Rahman			99574385	[illegible]
26	[illegible]		LPS Member	[illegible]	[illegible]
27	Samsul Alam		Edc সদস্য		
28	[illegible] ইছলাম				
29					
30	[illegible]		EDC President	9085658904	
31	[illegible]				
32					

FGD & PRA Date: 18/5/16

সংস্থা II - Venue - Latiripar, Seha

ক্রমিক নং	নাম	Organization	Designation	phone NO	স্বাক্ষর
1	Fakar uddin			7576946453	[illegible]
2	Soeikaul Islam			8134065734	
3	Obaidul [illegible]				
4	মো: শওকত আলী				
5	মো: মইনুল হক			9957306011	[illegible]
6	[illegible]				
7	Anjarul Islam			7869814898	
8	[illegible] Hussain			7864886654	[illegible]
9	মো: [illegible]				
10	মোজাম্মিল হক				
11	রাশিদুল হক				
12	Osman Gani	P.B.N.S		8486116404	[illegible]
13	মো: আব্দুল [illegible]				
14	[illegible]				
15	[illegible]				
16	Kitab Ali			9482978013	
17	Asad Madani			9678204699	
18	তৈয়ব আলী				
19	[illegible]	L.P.S.		9706929035	[illegible]
20	মো: [illegible]				
21	[illegible]				
22	[illegible]				
23	[illegible]				
24	[illegible]				
25	আশরাফুল আলম				
26	আজিজুল হক			8812044590	
27	[illegible]			8399046091	
28	রফিক উদ্দিন			~~8123983998~~ 1239	
29	Riajul Islam				
30	মো: [illegible]				
31	Abdul Sattar				
32	Shahid ullah			9707927633	
33	Samsul Alam		ESC president	9085658904	

FGD / PRA.

	নাম	[illegible]		ফোন নং.	[illegible]
34	[illegible]				
35	Md. [illegible] Rahman	[illegible]	9957417652		[illegible]

পৰিশিষ্ট - VII (ক)

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সম্পদ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ মানচিত্ৰ

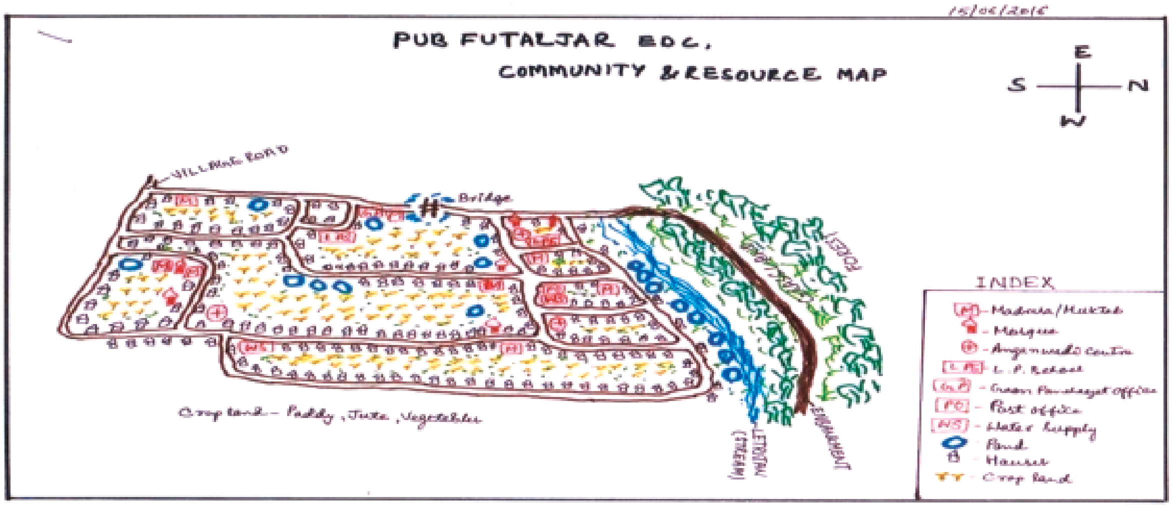

Pub - Futaljar

PRA ত অংশগ্ৰহণকাৰীসকল :-

① ইমদাদুল আলম, পিতা - জিয়া উদ্দিন
গাওঁ - পূব ফুটালজাৰ
ফোন নং - 3025658904

② ওবেদুৰ হুচেইন, পিতা - আৰফেদ আলি
গাওঁ - পূব ফুটালজাৰ
ফোন নং - 8486612531

③ Manoj Sarma - S/O - Keshab Sarma,
Vill - Kumumpara
Ph No - 9401581266

④ Ritul Saharia - S/O - Lt. Jew Ram Boro
Vill - Kohuwali
Ph.No - ~~9864216~~ 9864211676.

পৰিশিষ্ট - VII (খ)

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ দুৰ্যোগ মানচিত্ৰ

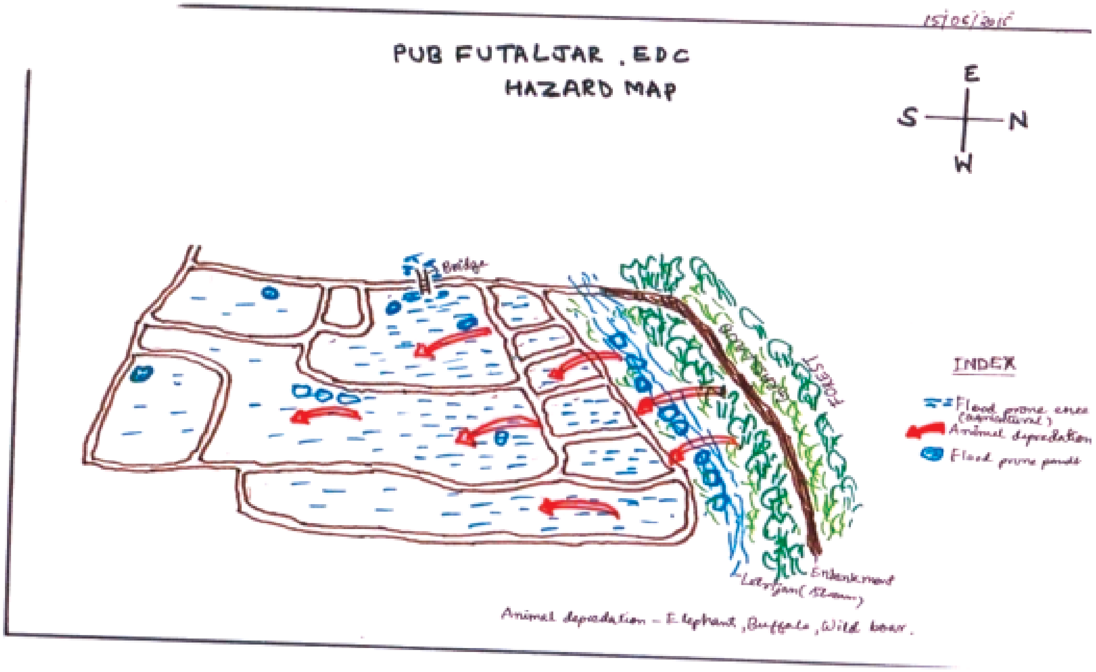

Pub - Futaljar

PRA ত অংশগ্ৰহণকাৰীসকল :-

① ইছমাইল আলম, পিতা - চিৰাজ উদ্দিন
গাওঁ - পূব ফুটালজাৰ
ফোন নং - 3085 65 8904

② ওৱাজেদ হুছেইন, পিতা - আছৰফ আলি
গাওঁ - পূব ফুটালজাৰ
ফোন নং - 8486612531

③ Manoj Sarma - S/O - Keshab Sarma,
Vill - Kumurpara
Ph No - 9401581266

④ Ritul Dahary - S/O - Lt. Jew Ram Boro
Vill - Kohuwali
Ph. No - ~~98642167~~ 9864211676.

পৰিশিষ্ট - VII (গ)

ভেন ডায়েগ্ৰাম

VENN DIAGRAM OF INSTITUTIONS, PUB FUTALJHAR.

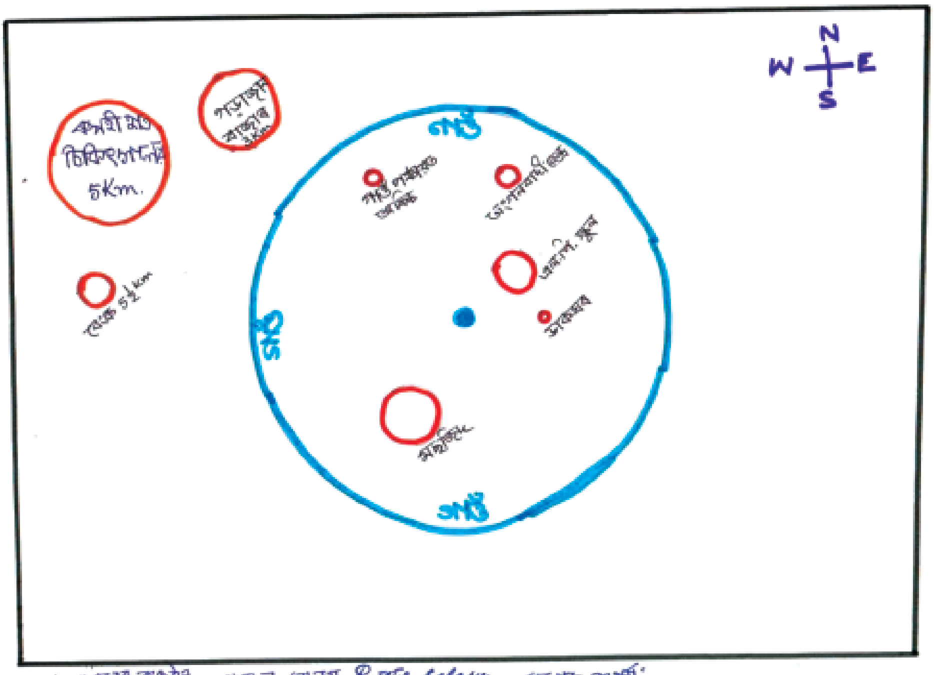

মো. ওনজাৰ হুছেইন, ছামছুল আলম, Ritul Sahany, মনোজ শৰ্মা

Pub - Futaljhar

PRA ত অংশগ্ৰহণকাৰীসকল :-

① ছামছুল আলম, পিতা - ছিয়াম উদ্দিন
ঠাই - পুব ফুতলাঝাৰ
ফোন নং - 3085658904

② ওনজাৰ হুছেইন, পিতা - আৰজৌদ আলি
ঠাই - পুব ফুতলাঝাৰ
ফোন নং - 8486612531

③ Manoj Sarma - S/O - Keshab Sarma,
Vill - Kumurpara
Ph No - 9401581266

④ Ritul Sahany - S/O - Lt. Jew Ram Boro
Vill - Kahitali
Ph.No - ~~98642167~~ 9864211676.

পৰিশিষ্ট - VIII

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (ই পি এ)

স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	সবিশেষ
১	দক্ষতা গঠন কাৰ্যসূচীৰ অধীনত কম্পিউটাৰ, চিলাইৰ প্ৰশিক্ষণ, আচাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে মেচিনৰ ব্যৱস্থা কৰা	অৱস্থিতি- মছজিদ চোৰাহী মাদ্ৰাছাৰ ওচৰত স্থানাংক ঃ ২৬°২৯’১১.৩” উত্তৰ, ৯২°৪৩’৩.১” পূব
২	খোৰাপানী প্ৰস্তুতকৰণৰ উদ্যোগ স্থাপনৰ বাবে সামগ্ৰী ক্ৰয়	অৱস্থিতি ঃ গাঁৱৰ মধ্য স্থানত
৩	ৰন্ধন গেছ সংযোগ আৰু যোগাযোগৰ ব্যৱস্থাৰ সৰলীকৰণ	প্ৰতিটো দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ পৰিয়ালৰ বাবে ব্যৱস্থা (ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত)
৪	জৈৱিক সাৰ প্ৰস্তুতকৰণৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত লোকলৈ সুবিদা
৫	শস্য পথাৰত পানীযোগানৰ বাবে বিদ্যুৎচালিত পাম্পৰ সু-ব্যৱস্থা কৰা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত কৃষক
৬	চুপাৰি বজাৰত বিক্ৰীৰ বাবে পেকেজিং কৰা ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ স্থাপন	অৱস্থিতি ঃ বজাৰৰ সমীপত স্থানাংক ঃ ২৬°২৮’২২.৮” উত্তৰ, ৯২°৪২’৪৪.১” পূব
৭	দুগ্ধ উৎপাদনৰ বাবে জাতী গৰুৰ ব্যৱস্থা	ই ডি চিৰ দ্বাৰা নিৰ্বাচিত পৰিয়াল
৮	আইচক্ৰীম প্ৰস্তুতকৰণ কাৰখানা	অৱস্থিতি ঃ বজাৰৰ সমীপত স্থানাংক ঃ ২৬°২৮’২২.৮” উত্তৰ, ৯২°৪২’৪৪.১” পূব

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Katimari, Nagaon, Assam

পৰিশিষ্ট - IX (ক)

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ প্ৰশিক্ষণ তালিকা (প্ৰস্তাৱিত)

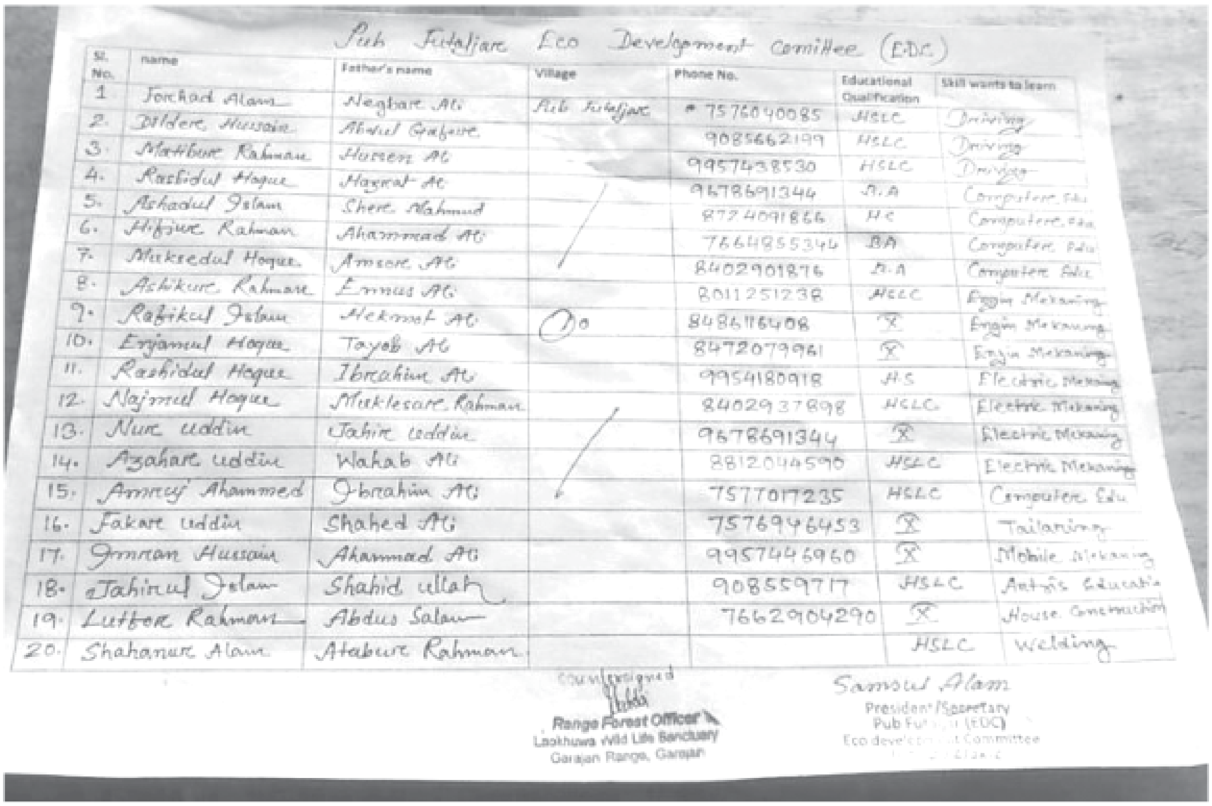

Pub Futaljar Eco Development Comittee (EDC)

Sl. No.	name	Father's name	Village	Phone No.	Educational Qualification	Skill wants to learn
1	Forhad Alam	Negbar Ali	Pub Futaljar	* 7576040085	HSLC	Driving
2.	Dilder Hussain	Abdul Gafur		9085662199	HSLC	Driving
3.	Matibur Rahman	Hussen Ali		9957438530	HSLC	Driving
4.	Rashidul Hoque	Hazrat Ali		9678691344	B.A	Computer Edu
5.	Ashadul Islam	Sher Mahmud		8724091866	H.S	Computer Edu
6.	Hifjur Rahman	Ahammad Ali		7664855346	BA	Computer Edu
7.	Muksedul Hoque	Amsor Ali		8402901876	B.A	Computer Edu
8.	Ashikur Rahman	Ennus Ali		8011251238	HSLC	Engin Mekaning
9.	Rafikul Islam	Hekmot Ali		8486116408	X	Engin Mekaning
10.	Enjamul Hoque	Tayeb Ali		8472079961	X	Engin Mekaning
11.	Rashidul Hoque	Ibrahim Ali		9954180918	H.S	Electric Mekaning
12.	Najmul Hoque	Mukleser Rahman		8402937898	HSLC	Electric Mekaning
13.	Nur uddin	Jahir uddin		9678691344	X	Electric Mekaning
14.	Azahar uddin	Wahab Ali		8812044590	HSLC	Electric Mekaning
15.	Amruj Ahammed	Ibrahim Ali		7577017235	HSLC	Computer Edu
16.	Fakar uddin	Shahed Ali		7576946453	X	Tailaring
17.	Imran Hussain	Ahammad Ali		9957446960	X	Mobile Mekaning
18.	Jahirul Islam	Shahid ullah		908559717	HSLC	Artist Education
19.	Lutfor Rahman	Abdus Salam		7662904290	X	House Construction
20.	Shahanur Alam	Atabur Rahman			HSLC	Welding

Countersigned
Range Forest Officer
Laokhuwa Wild Life Sanctuary
Garajan Range, Garajan

Samsul Alam
President/Secretary
Pub Futaljar (EDC)
Eco development Committee

পৰিশিষ্ট-IX (খ)

চিলাই প্ৰশিক্ষণৰ তালিকা (সম্পূৰ্ণ)

NAME OF EDC- PUB FUTALJAR

LIST OF TRAINEES FROM EDC

SL. NO	NAME	FATHER/HUSBAND	AGE	SEX	EDUCATION AL QUALIFICATION	NAME OF TRADE	MOBILE NO	REMARKS
1	HASINA KHATUN	MUJAMMIL HOQUE	25	F	VII	TAILORING	9085496674	
2	RUPSANA BEGUM	SHARIFUL ISLAM	20	F	VI	TAILORING	9085797224	
3	JAINAB NESSA	AKDIL	20	F	IX	TAILORING	7662983559	
4	TANJILA BEGUM	AKTAR ALI (Father)	18	F	VIII	TAILORING	872197709	
5	ISMUTARA BEGUM	YUNUS ALI (Father)	18	F	B.A	TAILORING	9957203244	
6	ANJUMA BEGUM	SURUJ ALI (Father)	17	F	VIII	TAILORING	7670036195	
7	JAHANARA BEGUM	GULAP MUSTAFA	28	F	IX	TAILORING	8399958819	
8	AKLIMA KHATUN	FAKKAR UDDIN	21	F	IX	TAILORING	7576946453	
9	ALIFA BEGUM	KHAIRUL ISLAAM	18	F	X	TAILORING	7664886654	
10	MAMTAJ BEGUM	MAINUL HOQUE	33	F	VII	TAILORING	8812046143	
11	ASMINA BEGUM	ABDUL KARIM (Father)	18	F	VII	TAILORING	9085524086	
12	ALIFA BEGUM	MUJAMMIL HOQUE	24	F	IX	TAILORING	9085420984	
13	NAJIRA BEGUM	ISRAFIL ALI	18	F	VIII	TAILORING		
14	TASLIMA BEGUM	AHAMAD ALI (Father)	18	F	VI	TAILORING	9085420984	
15	ROUSHANARA BEGUM	HEKMAT ALI (Father)	17	F	X	TAILORING	8876020536	
16	MURSHIDA BEGUM	LAL MAHMUD	18	F	VIII	TAILORING	8403846143	
17	MAHMUDA BEGUM	FAJLUL HOQUE	28	F	X	TAILORING		
18	NAJIMA BEGUM	JIYABUR RAHMAN	21	F	IX	TAILORING	8473967675	
19	AJBINA BEGUM	ABDUL HYE	34	F	X	TAILORING		
20	ABIDA KHATUN	NAJIR AHMED	20	F	VII	TAILORING	7662904713	
21	MARJENA BEGUMA	SHARIFUL ISLAM	20	F	HSLC	TAILORING	9085298945	
22	FAJILA KHATUN	JINNAT ALI	40	F	HS	TAILORING		
23	RUNUMA BEGUM	ALAL UDDIN	28	F	X	TAILORING	9706821456	
24	FARIDA ASNIM	USMAN ALI	30	F	X	TAILORING	9678618362	
25	JINJIRA BEGUM	ABDUL MUTALIB	26	F	VII	TAILORING		

Countersigned

Range Forest Officer
Laokhowa Wild Life Sanctuary
Garajan Range, Garajan

Samsul Alam

President/Secretary
Pub Futaljar (EDC)
Eco development Committee
Date. 20/2/2016

Divisional Forest Officer
Nagaon Wildlife Division,
Kaliabor, Nagaon, Assam

পৰিশিষ্ট - X

আলোকচিত্ৰ

এফ জি ডি	পুখুৰী
মৰাপাটৰ খেতি	ধান উৎপাদন
সম্পূৰ্ণ পি আৰ এ	মৎস্য পালন

পৰিশিষ্ট - X

জি পি এছ স্থানাংক

Selected point for Pub-Futaljar EDC

1. Range Office Garajan	GPS: - N-26º28'22·8"	E-92º42'44·1"
2. Jersy Farm	GPS: - N-26º28'43·5"	E-92º42'44·5"
3. Pub-Futaljar Training Centre	GPS: - N-26º29'11·3"	E-92º43'03·1"
4. Leteri Jan	GPS: - N-26º29'21·7"	E-92º43'05·5"
5. Dyke	GPS: - N-26º29'26·5"	E-92º43'03·8"

Submitted,

Samsul Alam

(Md. Samsul Alam)
President/Secretary
Pub Futaljar (EDC)
Eco development Committee
Date. 28/6/2016

Submitted,

(Sri J. R. Bordoloi, AFS)
Range Forest Officer
Laokhuwa Wild Life Sanctuary
Garajan Range, Garajan

পৰিশিষ্ট - XII

পূব ফুটালজাৰ দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচী

ফ্ৰেন্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীৰ বিত্তীয় সাহায্যৰে বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণত অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেছন, এ পি এফ বি চি)ৰ অধীনত এক দক্ষতা বিকাশ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা হয়। কম্পেল' (COMPELO)ৰ এক সহযোগী হিচাপে আৰ জি ভি এনে নগাঁও বন সংমণ্ডলৰ অধীনৰ পূব ফুটালজাৰ বন উন্নয়ন সমিতিৰ এই কাৰ্যসূচী পৰিচালনা কৰে।

প্ৰশিক্ষণৰ নাম	আৰম্ভণিৰ তাৰিখ	সামৰণিৰ তাৰিখ	সৰঞ্জামৰ সংখ্যা/খৰচ	প্ৰশিক্ষাৰ্থী	মূল প্ৰশিক্ষক
চিলাই	২০-০৭-২০১৬	২০-০৮-২০১৬	৬টা ছিংগাৰ চিলাই মেচিন ৩৪,৮০০ টকা	২৫	কাকলি হালদাৰ শ্ৰীনিবাস মণ্ডল

২০১৬ চনৰ ২০ জুলাইত নগাঁও সংমণ্ডলৰ দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচীৰ অধীনত পূব ফুটালজাৰ গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয় চৌহদত চিলাইৰ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী শুভাৰম্ভ কৰা হয়। এই কাৰ্যসূচী শুভাৰম্ভ কৰে নগাঁও বন্যপ্ৰাণী সংমণ্ডলৰ গৰাজান বনাঞ্চলিক বিষয়া জিনাৰাম বৰদলৈয়ে। বৃক্ষৰোপণ কাৰ্যসূচীৰে এই প্ৰশিক্ষণৰ শুভাৰম্ভণি কৰা হয়। ইয়াত উপস্থিত আছিল গাঁওখনৰ অৱসৰপ্ৰাপ্ত শিক্ষক নুৰ ইছলাম, পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ সভাপতি চামচুল আলম আৰু আৰ জি ভি এনৰ বিষয়ববীয়াসকল।

কেঁচামাল যোগান ঃ ১২খন কেঁচী, কাপোৰ (১৮৬ মিটাৰ), ২০০টা সূতাৰ গুলী, ববিন, ববিনৰ কেছ, ৬ পেকেট বেজী, এম্ব্ৰইডাৰী ফ্ৰেম, ৰঙীন চক, ১২টা জোখ-মাখ কৰা টেপ, ব্লেক বোৰ্ড, ডাষ্টাৰ, ডাইনিং টেবুল, চকী, ৬খন টুল আৰু এটা পানীৰ ফিল্টাৰ।

প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ আৰু প্ৰস্ৰাৱগাৰৰ মেৰামতিৰ সামগ্ৰী ঃ টিনপাত, ৫খন খিৰিকী, বাঁহৰ চালি ইত্যাদি।

ৰাইজৰ মতামত ঃ

চিলাই প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীত অংশ লৈ সুখী শ্ৰীমতী মামুদা বেগমে আশা প্ৰকাশ কৰে যে এই প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে তেওঁ উপাৰ্জন কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

এই কাৰ্যসূচীৰ প্ৰশিক্ষক কাকলি হালদাৰে নিজৰ ভাষণত এই কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে এগৰাকী মহিলা কিদৰে উপকৃত হ'ব সেই সন্দৰ্ভত উদাহৰণ দাঙি ধৰে।

ফটো গেলাৰী

ফটো ঃ পূব ফুটালজাৰৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থীসকল

পূব ফুটালজাৰ পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতিৰ চিলাই প্ৰশিক্ষণৰ প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ তালিকা

ক্ৰমিক নং	নাম	দেউতাকৰ /স্বামীৰ নাম	লিংগ	বয়স	শিক্ষাগত অৰ্হতা	প্ৰশিক্ষণৰ নাম
১	হাছিনা খাতুন	মোজাম্মিল হক	মহিলা	২৫	সপ্তম	চিলাই
২	ৰূপছানা বেগম	শ্বৰিফুল ইছলাম	মহিলা	২০	ষষ্ঠ	চিলাই
৩	জৈনাব নেছা	আকডিল	মহিলা	২০	নৱম	চিলাই
৪	তানজিলা বেগম	আখতাৰ আলী	মহিলা	১৮	অষ্টম	চিলাই
৫	ইছমুতাৰা বেগম	ইউনুছ আলী	মহিলা	১৮	স্নাতক	চিলাই
৬	অঞ্জুমা বেগম	সুৰুজ আলী	মহিলা	১৭	অষ্টম	চিলাই
৭	জাহানাৰা বেগম	গোলাপ মুস্তাফা	মহিলা	২৮	নৱম	চিলাই
৮	আকলিমা খাতুন	ফকৰুদ্দিন	মহিলা	২১	নৱম	চিলাই
৯	আলিফা বেগম	খাইৰুল ইছলাম	মহিলা	১৮	দশম	চিলাই
১০	মমতাজ বেগম	মইনুল হক	মহিলা	৩৩	সপ্তম	চিলাই
১১	আছমিনা বেগম	আব্দুল কৰিম	মহিলা	১৮	সপ্তম	চিলাই
১২	আলিফা বেগম	মোজাম্মিল হক	মহিলা	২৪	নৱম	চিলাই
১৩	নাজিৰা বেগম	ইশ্ৰাফিল আলী	মহিলা	১৮	অষ্টম	চিলাই
১৪	তছলিমা বেগম	আহমেদ আলী	মহিলা	১৮	ষষ্ঠ	চিলাই
১৫	ৰৌছনাৰা বেগম	হেকমত আলী	মহিলা	১৭	দশম	চিলাই
১৬	মুৰ্শ্বিদা বেগম	লাল মাহমুদ	মহিলা	১৮	অষ্টম	চিলাই
১৭	মাহমুদা বেগম	ফজলুল হক	মহিলা	২৮	দশম	চিলাই
১৮	নাজিমা বেগম	জিয়াবুৰ ৰহমান	মহিলা	২১	নৱম	চিলাই
১৯	আজবিনা বেগম	আব্দুল হাই	মহিলা	৩৪	দশম	চিলাই
২০	আবিদা খাতুন	নাজিৰ আহমেদ	মহিলা	২০	সপ্তম	চিলাই
২১	মৰ্জিনা বেগম	শ্বৰিফুল ইছলাম	মহিলা	২০	উচ্চ মাধ্যমিক	চিলাই
২২	ফজিলা খাতুন	জিন্নত আলী	মহিলা	৪০	উচ্চতৰ মাধ্যমিক	চিলাই
২৩	ৰুনুমা বেগম	আলালুদ্দিন	মহিলা	২৮	দশম	চিলাই
২৪	ফৰিদা আছনিম	ওছমান আলী	মহিলা	৩০	দশম	চিলাই
২৫	জিনোৰা বেগম	আব্দুল মতিউৰ	মহিলা	২৬	সপ্তম	চিলাই